

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

13 mei 2002

ONTWERP VAN DECREET

betreffende gelijke onderwijskansen-I

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van mevrouw Veerle Heeren, mevrouw Brigitte Grouwels en de heren Luc Martens,
Gilbert Vanleenhove en Jos De Meyer –**

betreffende het gelijkekansenbeleid binnen het onderwijs

HOORZITTING

met deskundigen en actoren uit de onderwijssector

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door mevrouw Veerle Heeren**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heer Julien Demeulenaere, mevrouw Claudine De Schepper, de heren André Moreau, Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van Hauthem ;

de heren Lucien Suykens, André Van Nieuwkerke ;

de heer Ludo Sannen ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid van Kessel ;

de heren Frans De Cock, Karel De Gucht, André Denys, Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Roland Van Goethem ;

mevrouw Hilde Claes, de heer Robert Voorhamme ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Kris Van Dijck.

Zie :

1143 (2001-2002)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

– Nr. 2 : Advies van het Kinderrechtencommissariaat

– Nr. 3 : Verslag hoorzitting

Zie ook :

579 (2000-2001)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

INHOUD

	Blz.
I. Hoorzitting van donderdag 2 mei 2002	4
1. Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris	4
A. Toelichting	4
B. Vragen en opmerkingen van de leden	6
2. De migrantengemeenschap	7
A. Toelichting door mevrouw Maria Garcia, Forum Etnische Minderheden	7
B. Uiteenzetting door de heer Piet Janssen, Vlaams Minderhedencentrum	8
C. Vragen en opmerkingen van de leden	10
3. Uiteenzetting door mevrouw Magda Deckers, Project Voorrangbeleid Brussel	13
A. Toelichting	13
B. Vragen en opmerkingen van de leden	15
4. Uiteenzetting door mevrouw Annick Laurez en de heer Lieven Verkest, Ouders voor Zorgverbreding	16
A. Toelichting	16
B. Vragen en opmerkingen van de leden	18
II. Hoorzitting van vrijdag 3 mei 2002	19
1. Uiteenzetting door directies van het basisonderwijs	19
A. Toelichting door de heer Rony Smet, directeur De Zevensprong	19
B. Toelichting door mevrouw Ann Van Quaethem, schoolhoofd Vlaamse Onafhankelijke Methodeschool (VLOM)	21
C. Vragen en opmerkingen van de leden	22
D. Toelichting door mevrouw Anne Smeyers, Basisschool De Schans, Heusden-Zolder ..	24
E. Vragen en opmerkingen van de leden	25
2. Uiteenzetting door directies van het secundair onderwijs	28
A. Toelichting door de heer Jos Fraipont en mevrouw Chris Houben, vertrouwensleerkrachten KTA Mol	28
B. Toelichting door de heer Paul Geerts, directeur Maris Stella & Sint Agnes (IMS) ...	29
C. Toelichting door de heer Jos Janssen, coördinerend directeur scholengemeenschap .	30
D. Vragen en opmerkingen van de leden	33
3. Schoolopbouwwerk : toelichting door mevrouw Katrijn Kelchtermans, schoolopbouwwerk Heusden-Zolder	33

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid organiseerde in het kader van de bespreking van het ontwerp van decreet betreffende gelijke onderwijskansen-I (*Parl. St.* VI. Parl., 2001-02, nr. 1143/1) en conform artikel 31 van het reglement hoorzittingen met deskundigen en actoren uit de onderwijssector.

1. HOORZITTING VAN DONDERDAG 2 MEI 2002

1. Uiteenzetting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, Kinderrechtencommissaris

A. Toelichting

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Wij stellen met alle plezier vast dat dit ontwerp van decreet vergezeld wordt van een kindeffectenrapport (KER). Ik kan mij dus volledig concentreren op het ontwerp van decreet zelf. Op het KER ga ik niet in omdat dat de verantwoordelijkheid is van de minister.

Het thema gelijke kansen staat al langer op de politieke agenda en kan in verschillende afzonderlijke problemen onderverdeeld worden : discriminatie bij inschrijving, discriminatie binnen het onderwijs, ...

Voor die afzonderlijke problemen werd een oplossing gezocht in de non-discriminatieverklaring. Maar die verklaring vertoonde gebreken en leidde tot meerdere klachten. We hebben daarover een advies ingediend en hebben er met deze commissie een gedachtewisseling over gehouden. Het ontwerp van decreet betreffende gelijke onderwijskansen-I houdt terdege rekening met de bemerkingen van het Kinderrechtencommissariaat over discriminatie bij het inschrijven en over de leerbedreigende leerlingen.

In ieder advies gaan wij uit van het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind dat over onderwijs enkele duidelijke en stringente bepalingen bevat. Artikel 28 bevestigt nogmaals het recht op onderwijs. Artikel 29 richt zich op de inhoud en de doelstellingen van het onderwijs. De basisbeginselen uit artikel 2, 12 en 13 – non-discriminatie, het recht op inspraak en recht op informatie – gelden uiteraard ook.

Wanneer we het hebben over onderwijs, kinderrechten en een combinatie daarvan, gaan we vaak

uit van het recht op onderwijs, de rechten in onderwijs en ten slotte de rechten door onderwijs. Dit ontwerp van decreet gaat voornamelijk in op het recht op onderwijs voor alle kinderen.

Twee belangrijke deelthema's zijn het verbod op discriminatie en het respect voor de rechten van het kind. Artikel 28 van het Kinderrechtenverdrag sluit in combinatie met artikel 2 van hetzelfde verdrag elke vorm van discriminatie uit. Dat is bovendien een fundamenteel democratisch beginsel. Nogal wat internationale verdragen herhalen dit principe. Ook in de grondwet en een aantal specifieke wetgevingen wordt bepaald dat discriminatie niet gewenst is. Voorts is er nog het eerste aanvullende protocol bij het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens waarin eveneens wordt bepaald dat eenieder recht heeft op onderwijs. Er zijn dus genoeg bindende nationale en internationale regels.

Uit dat alles kunnen we afleiden dat een bovengrens opleggen juridisch niet aanvaardbaar is. In dit ontwerp van decreet voert men wel een bovengrens in, zij het binnen een reeks van positieve maatregelen en verregaande ondersteuning. In die zin zou men kunnen argumenteren dat deze regeling te rijmen valt met de verdragsverplichtingen.

We zijn eveneens tevreden met de algemene aandacht die in dit ontwerp van decreet geschonken wordt aan de rechten van het kind. Zowel het recht op, in als door onderwijs zijn in de praktijk nog niet vanzelfsprekend. Zo durft men al eens te stellen dat een aantal onderwijsinstellingen zich niet aan het Kinderrechtenverdrag moeten houden. In die zin is de decretale verankering belangrijk. In artikel 4 van het verdrag wordt bepaald dat elke lidstaat al het mogelijke moet doen om het verdrag te implementeren. Het beleid wordt in dit ontwerp van decreet dus eigenlijk opnieuw op zijn verantwoordelijkheid gewezen.

In de inleiding bij dit ontwerp van decreet wordt het toepassingsgebied bepaald. Het is beperkt tot de door de Vlaamse Gemeenschap gesubsidieerde onderwijsinstellingen. Dat lijkt logisch en wellicht vallen de meeste scholen onder deze omschrijving, maar toch zijn er nog enkele scholen die niet gefinancierd worden door de overheid. De in het verdrag bepaalde basisbeginselen zouden eigenlijk op alle onderwijsinstellingen van toepassing moeten zijn.

In de inleidende artikelen staan een aantal definities die wij zouden wijzigen. In artikel II.1, 9°, luidt de definitie van het begrip ouders als volgt : de per-

sonen die het ouderlijk gezag uitoefenen of in rechte of in feite de leerlingen onder hun bewaring hebben. De tussenvoeging “of in feite” is onduidelijk. In de toelichting lezen we dat het gaat om de personen die het kind onder hun bewaring hebben zonder dat er een wettelijke gezagsinstelling voorhanden is. Tussen de dragers van het juridische ouderlijke gezag en de feitelijke gezagsdragers werd in dit ontwerp van decreet evenwel geen hiërarchie ingebouwd.

Ik geef twee voorbeelden. Na een echtscheiding blijven beide ouders in principe het ouderlijk gezag uitoefenen. Co-ouderschap is een principe van het Burgerlijk Wetboek. Tegelijk is er niet noodzakelijk sprake van een bilocatieregeling. De feitelijke bewaring door één van de ouders (meestal de moeder) tast evenwel het juridisch beschermde gezag van de andere ouder niet aan. Die houdt dus ook evenveel inspraak in de schoolkeuze. Grootouders die feitelijk een kind bewaren van wie de ouders vanwege hun drukke professionele bezigheden vaak afwezig zijn, kunnen de prerogatieven van die ouders ook niet aantasten. Die zijn immers vastgelegd in het burgerlijk recht.

Het verdient aanbeveling om die onduidelijkheid door het gebrek aan hiërarchie, weg te werken. De vage regeling komt bovendien mogelijk in aanvaring met artikel 5 van het VN-verdrag inzake de rechten van het kind. Dat bepaalt dat overheden de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van wie het ouderlijke gezag uitoefent, moeten respecteren.

Er is ook nog een tweede opmerking. Het gaat om het gebruik van de term 'thuisloos'. Het gebruik ervan werkt namelijk stigmatiserend door de negatieve connotatie die hij heeft. Een pleegkind kan immers best het gevoel hebben dat het een thuis heeft. Daarom verkiezen wij de meer genuanceerde omschrijving 'kinderen die tijdelijk of permanent buiten het eigen gezinsverband opgenomen zijn'.

Het is goed dat in het ontwerp het fundamentele recht – voor de ouders en (deels) voor de leerlingen – op inschrijving in een school naar keuze wordt vastgelegd. Dat recht slaat zowel op de keuze van de school als op die van de vestigingsplaats. Het Kinderrechtencommissariaat pleitte daar al langer voor en is dan ook bijzonder tevreden. De decretale verankering van het inschrijvingsrecht is de noodzakelijke voorwaarde voor het slagen van een gelijkekansenbeleid.

Het recht is evenwel niet absoluut : weigering en doorverwijzing blijven mogelijk, bijvoorbeeld als de ouders zich niet akkoord verklaren met het pedagogisch project van de school. Wel vindt het Kinderrechtencommissariaat het goed dat de inspanning om bewijzen aan te voeren verschuift van de ouders naar de school. De Raad van State oordeelde dat de weigeringsgrond noch de actieve noch de passieve grondwettelijke onderwijsvrijheid aantast. Wij kwamen tot dezelfde conclusie.

Het is een goede zaak dat het Kinderrechtenverdrag expliciet in een onderwijsdecreet wordt opgenomen. In het officieel onderwijs was dat al langer geen probleem. De vraag bleef evenwel bestaan of de verdragen ook de verhoudingen tussen particulieren regelen.

In de rechtsleer en de rechtspraak wint de opvatting veld dat de internationale mensenrechtenverdragen ook horizontaal werken. In elk geval is met de opname in het ontwerp die discussie voor wat het onderwijs betreft, van de baan.

Het Kinderrechtencommissariaat steunt ook de toekenning van inspraakrechten aan de leerlingen. De vergroting van de participatie van minderjarigen is een van onze hoofdprioriteiten. De effectieve uitoefening van die rechten bij onenigheid blijft wel problematisch.

De weigering van een leerling, die aan alle toelatingsvoorwaarden voldoet, kan alleen nog als de school vol is of als de leerling gedurende een van de voorbije twee jaren definitief werd uitgesloten. Het probleem is evenwel dat steeds meer scholen samenwerken in groepen. En wat hoort dan vol te zijn, de school of de vestigingsplaats ? Waarop slaat het criterium ? Verduidelijking is wenselijk.

Inzake doorverwijzing is er behoefte aan de precisering van het begrip 'zware handicap'. De band met de draagkracht van de school moet duidelijker omschreven worden. Thans zijn er scholen die enorme inspanningen doen, ook ten aanzien van relatief zwaar gehandicapten, terwijl er andere zijn die niet eens in staat zijn licht gehandicapte kinderen op te nemen, om welke reden dan ook. Deze regeling is des te belangrijker omdat het wachten is op het tweede gelijkekansendecreet voor de regeling van individuele leerproblemen.

Wij hebben nog steeds principiële bezwaren tegen bovengrenzen, maar kunnen beter leven met een bovengrens op basis van een taal. De thuistaal is immers objectiever en kan duidelijker gerelateerd worden aan schoolse achterstand dan de etnische

afkomst. Taal is daarenboven een minder kwetsend criterium. Er werd dus tegemoetgekomen aan opmerkingen van het commissariaat.

In verband met de relatieve aanwezigheid van anderstaligen van 20 procent die ten minste 10 procent hoger moet zijn dan het gemiddelde van het werkingsgebied van het lokale overlegplatform, vragen wij aan de regering om zo snel mogelijk sommige gemeenten en steden op te delen. Anders ontstaat een vertekend beeld : gemeentelijke percentages zijn immers niet steeds relevant voor scholen in concentratiewijken. Als een leerling wordt doorverwezen naar een school, vragen wij een koppeling met de regelgeving die een bijdrage voorziet in de vervoerskosten.

We bevelen de scholen aan de redenen van een doorverwijzing of weigering met de nodige tact aan de ouders te verduidelijken. De manier waarop geweigerd wordt kwetst ouders soms. Heel wat klachten hadden daar trouwens mee te maken.

Wat betreft de overlegplatforms moet volgens ons de lijst van verplichte deelnemers uitgebreid worden. Het volstaat niet dat de betrokken scholen en CLB's verplicht aanwezig zijn, ook de betrokken bewegingen moeten vertegenwoordigd zijn. Het platform kan nu rechtsgeldig beraadslagen zonder hen.

Wat betreft de gelijkekansenindicatoren is er een groot verschil tussen de indicatoren die gelden voor het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs en de indicatoren voor de tweede en derde graad secundair onderwijs. De indicatoren voor de eerste groep zijn volledig contextgebonden en gekoppeld aan de inkomensgraad, anderstaligheid en thuisloosheid. De indicatoren voor de hogere graden zijn duidelijker op de leerling gericht : leerachterstand, neveninstroming, onthaalonderwijs. Wij zijn echter van oordeel dat schoolachterstand eerder ontstaat en de indicatoren dan ook op de leerling gericht moeten zijn.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Frans Ramon : Zijn uitgebreide overlegplatforms nog werkbaar ?

De heer Luc Martens : Het doel van het Kinderrechtencommissariaat is zich te verzetten tegen discriminatie. Worden de kinderen in scholen, die onder de benedengrens vallen, gediscrimineerd ?

Vorige week stelden een aantal wetenschappers dat niet enkel thuistaal maar ook etnische afkomst

een invloed heeft op de schoolprestaties. Stigmatiseert een indeling op basis van etniciteit wel ? Waarom ? Vroeger durfde men dat wel te benoemen.

Sommige doelgroepen worden voorlopig niet bij het gelijkekansenbeleid betrokken. Hoe denkt de kinderrechtencommissaris over de verschuivingen ? Hoe springen kinderen met de vragenlijst aan de ouders om ? Hoe ervaren zij dat hun ouders zich tot een bepaalde sociaal-economische categorie moeten bekennen ?

In het KER wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen kansarme kinderen en kansarme gezinnen. Wat is de mening van mevrouw Vandekerckhove daarover ?

De heer Kris Van Dijck : In haar kritiek op artikel II.1, 9° in verband met de ouders, zegt de kinderrechtencommissaris dat in geval van co-ouderschap beide ouders verantwoordelijk zijn voor de kinderen. Moet de school ook beide ouders op de hoogte houden over de vorderingen van hun kind ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Gemeenten en steden moeten opgedeeld worden in sectoren om de overlegplatforms werkbaar te houden. Rechtsgeldig vergaderen zonder de betrokken bevolkingsgroepen is echter in tegenspraak met de doelstellingen. De groepen, waarop het gelijkekansenbeleid gericht is, moeten een vaste plaats hebben.

De heer Gilbert Van Baelen : Zij zijn wel vertegenwoordigd maar de platforms kunnen rechtsgeldig vergaderen als zij niet aanwezig zijn.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Wij denken dat de rechtsgeldige samenstelling moet aangepast worden.

In het ideale geval wordt het recht op zorgverbreding voor elke leerling gegarandeerd. De middelen zijn niet onbeperkt. We kunnen net iets beter leven met een benedengrens dan met een bovengrens. Waar de behoeften het grootst zijn, moeten de middelen eerst besteed worden.

Wij zijn ook bezorgd over de budgetten die zouden bevroren worden of de initiatieven die uitgesteld zouden worden. Het is onduidelijk hoe de middelen verdeeld zullen worden.

In ons advies hebben we gesteld dat het recht op kwaliteitsvol onderwijs voor elk kind moet gelden. Dat beperkt zich niet tot bepaalde taalgroepen. Voor de discussie over middelen zijn we overigens

op dit moment nog niet klaar.

Het woord thuisloos is niet alleen stigmatiserend maar ook niet correct. Er zijn veel geplaatste kinderen die helemaal niet het gevoel hebben thuisloos te zijn. Er is een betere omschrijving nodig maar die hebben we nog niet gevonden.

Het is ook stigmatiserend om een bepaalde groep te behandelen op basis van etniciteit en te beweren dat het overschrijden van een bepaald percentage kinderen van die etniciteit slecht zou zijn voor de kwaliteit van het onderwijs. Die boodschap wordt trouwens niet altijd door de feiten bewaarheid.

Ik ben blij dat er voor een keer eens een KER is gemaakt. Het is een nieuw instrument en daarmee moet men leren werken.

Persoonlijk had ik geen problemen met de vragenlijst maar ik zit natuurlijk in een luxepositie en ik weet waarom hij zo belangrijk is. Dat moet aan de ouders worden uitgelegd. Heel veel heeft dus te maken met de manier waarop een en ander wordt aangebracht.

Ik ben het volledig eens met de opmerking van de heer Martens over de definitie van kansarme gezinnen en kinderen. Toen het ontwerp van decreet over het KER gemaakt werd, werd al gezegd wat het risico daarvan zou zijn : dat het een standaard vragenlijst zou worden die afgecheckt wordt de dag voordat een ontwerp naar de regering moet. Het KER kan een heel krachtig instrument zijn om een beleid vooraf te toetsen op zijn kinderrechtenkwaliteiten. Ik blijf er in geloven en ik weet dat er binnen de Vlaamse administratie aan gewerkt wordt om die techniek meer en meer onder de knie te krijgen.

De school is inderdaad verplicht elke ouder die het wettelijk gezag heeft te informeren. Dat is sinds de wetgeving op het co-ouderschap overigens gemakkelijker geworden.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Het non-discriminatiepact liep af, zonder dat er een grondige evaluatie van gemaakt is. Inmiddels is men een totaal andere weg opgegaan. Hoeveel klachten kent u ?

Gehandicapten kunnen in een 'gewone' school worden opgevangen naargelang de draagkracht van die school. Wegens het recht op inschrijving kan een school een kind niet meer weigeren tenzij ze kan aantonen dat haar draagkracht wordt aangetast. Maar die draagkracht wordt nergens gedefinieerd. Terwijl de scholen voor buitengewoon on-

derwijs hun middelen behouden, krijgen de andere scholen geen extra geld als ze gehandicapten opnemen. Zullen er daardoor in de feiten niet minder kansen voor kinderen ontstaan ?

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Het non-discriminatiepact was een verklaring zonder meer, nu wordt een en ander decretaal verankerd, dat is dus een stap vooruit. Er zijn verschillende evaluaties geweest, een paar waren negatief, een paar positief. Er bleken grote regionale verschillen. Ook de figuur van de voorzitter woog op de werking van het platform. Klagers hadden vaak het gevoel dat ze bij de beoordelings- en bemiddelingscommissie in het hol van de leeuw terecht kwamen : die commissie is immers tegelijk rechter en partij. De individuele gevallen van weigering door een school werden wel opgelost wanneer een andere school bereid werd gevonden een kind op te nemen. Maar daarmee is het probleem niet structureel opgelost.

Ook wij hebben problemen met de vage omschrijving en vragen ons af hoe de middelen(her)verdeling er concreet gaat uitzien : we hebben daar nog te weinig zicht op. De drie decreten vormen eigenlijk één geheel maar het was politiek waarschijnlijk niet haalbaar om ze tegelijkertijd te behandelen. We blijven dus bezorgd om het praktische verloop. Er zijn natuurlijk wel scholen die er in slagen zonder extra middelen ontzettende inspanningen te doen.

2. De migrantengemeenschap

A. Toelichting door mevrouw Maria Garcia, Forum Etnische Minderheden

Mevrouw Maria Garcia, Forum Etnische Minderheden : Volgens ons betekent dit ontwerp van decreet een vooruitgang in vergelijking met de non-discriminatieverklaring. Het is immers een minder vrijblijvende maatregel. Er komt een absoluut inschrijvingsrecht en uitsluiting wordt onmogelijk. Ouders kunnen nu kiezen naar welke school ze hun kinderen sturen.

We zijn het echter niet eens met het hanteren van de thuistaal als criterium voor doorverwijzing. Dat komt immers neer op een voortzetting van de praktijken van de non-discriminatieverklaring die de gelijkheid van kansen wilde realiseren door een spreidingsbeleid.

Wij zijn geen voorstanders van een spreidingsbeleid, want dit betekent een beperking van de vrije schoolkeuze die op slechts één groep van toepassing is, namelijk op de migranten. De oorzaken van

eventuele problemen worden bij de leerling gelegd, terwijl wij menen dat het onderwijs zich aan de kinderen moet aanpassen en niet andersom. Eigenlijk zit het onderwijs dus met een probleem. Een doorverwijzing omwille van de thuistaal heeft ook psychologische gevolgen : de betrokkenen krijgen het gevoel dat ze tweederangsburgers zijn.

Thuis een andere taal spreken zou leiden tot minder goed functioneren. Zo krijgt het feit dat men de eigen taal nog kan spreken een negatieve connotatie. Dat is in strijd met het streven naar een multi-etnische samenleving en met de positieve waardering van meertaligheid in het tweetalige België. Uit evaluaties is bovendien gebleken dat het non-discriminatiebeleid dat van 1993 tot nu gevoerd werd, niet geslaagd is. Dat kan in verband gebracht worden met het feit dat de doelgroep niet vanaf het begin bij het beleid betrokken werden. De migranten werden niet gesensibiliseerd ; er werden geen pogingen gedaan om hen ervan te overtuigen waarom dit beleid goed was. Een positief gevolg was wel dat er overleg gecreëerd werd tussen de verschillende netten, maar uiteindelijk was dat niet de doelstelling van het beleid.

Eigenaardig is ook dat het blijkbaar over twee verschillende doelgroepen gaat. Voor de doorverwijzing baseert men zich uitsluitend op de thuistaal, maar voor de toekenning van de middelen voor het ondersteuningsaanbod volstaat dit niet. Het criterium van de thuistaal wordt dan gecombineerd met andere indicatoren. We menen ook dat de vraag naar de thuistaal niet voldoende eenduidig en relevant is voor het onderwijs. De relatie tussen de schooltaal en de thuistaal is complexer dan men op het eerste gezicht zou denken. De manier waarop de leerkrachten met de leerlingen omgaan is zeer belangrijk. Ook in concentratiescholen zijn er geslaagde voorbeelden van taalactivering. Wij ervaren de doorverwijzing op basis van de thuistaal als een verdoken vorm van doorverwijzing op basis van de huidskleur. Aanvankelijk was het de bedoeling dat in multiculturele scholen ook Nederlandstalige kinderen zouden kunnen doorverwezen worden. Wij denken dat deze mogelijkheid alleen op papier zal bestaan en dat in de praktijk geen enkele school Belgische kinderen zal doorverwijzen.

Bij de verzameling van de gegevens over de thuistaal wordt aan de ouders geen volledige informatie verstrekt. Er wordt enkel gezegd dat de informatie ertoe dient dat de school bijkomende middelen krijgt. Men zegt er niet bij dat het vanaf september 2003 mogelijk wordt het kind door te verwijzen als de thuistaal niet het Nederlands is.

Soms worden de formulieren ingevuld en ter ondertekening aan de ouders voorgelegd. Soms krijgen de ouders niet eens een begeleidende brief. Wij menen dat de ouders op de hoogte moeten worden gebracht van wat ze ondertekenen. We menen ook dat de gegevens tot nog toe niet op een objectieve manier werden verzameld zodat de informatie die nu al werd verzameld niet helemaal juist is. Wat de vorige spreker zegde over een lokaal overlegplatform is interessant.

Per gemeente zouden de etnische minderheden twee vertegenwoordigers kunnen afvaardigen. Hun deelname is echter niet verplicht, de minderheden moeten er zelf om vragen. De migrantenorganisaties hebben echter niet de nodige middelen om deze vrijwilligers te begeleiden. Als men de participatie van de doelgroep belangrijk vindt, dan moet men de migrantenouders en -organisaties daarbij ondersteunen en daarvoor zijn er middelen nodig.

Het lokaal overlegplatform zal trouwens vooral bezig zijn met doorverwijzing en bemiddeling en de kwalitatieve doelstellingen kunnen daarbij in het gedrang komen. De voorbije drie jaar kwam het overleg bij ons in Houthalen drie keer per jaar samen en daarbij had men het vooral over de verdeling van de pot uren. Wil men iets doen aan de realisatie van gelijke kansen, dan mag men niet doorverwijzen op basis van de thuistaal. Zo stigmatiseert men de doelgroep en dat zal zeker niet werken. Men moet middelen uittrekken om de kinderen op te vangen. Men moet de ouders ook sensibiliseren door hen uit te leggen waarom het belangrijk is uit te zoeken welke school het beste is voor een bepaald kind.

B. Uiteenzetting door de heer Piet Janssen, Vlaams Minderhedencentrum

De heer Piet Janssen : De migrantenverenigingen hebben eigen woordvoerders en vertegenwoordigers. Ik spreek namens de integratiesector (integratiediensten en integratiecentra) en dus niet in naam van de migrantengemeenschap. Ik baseer me wel op de ervaring, opgedaan in onze sector tijdens contacten met die gemeenschap.

Ik heb twee teksten laten kopiëren. Enerzijds een samenvatting van onze standpunten en suggesties, en anderzijds een artikel van de heer Kris Van den Branden van het Steunpunt NT2 over taalonderwijs en ongelijkheid. In dat artikel wordt het probleem van de thuistaal nauwgezet omschreven.

Wij staan positief tegenover de bereidheid om in het onderwijs werk te maken van gelijke kansen voor alle leerlingen en zijn tevreden met de decretale verankering van het inschrijvingsrecht. We hebben onze bedenkingen in vier hoofdstukken verdeeld: de doorverwijzing, de ondersteuningscriteria en de actieterreinen, de betrokkenheid van ouders en gemeenschappen, en de betrokkenheid van het lokale overlegplatform. We proberen telkens ons alternatief zo concreet mogelijk te formuleren. Vandaar onze bescheiden voorstellen tot alternatieve formulering.

We hebben de indruk dat men tijdens de voorbereidingen niet ver genoeg is durven gaan waardoor er in dit ontwerp van decreet een dubbelzinnigheid steekt. Enerzijds is men bekommerd om de multiculturele school – de maatschappelijke verscheidenheid een plaats geven in de opvoeding in volle respect voor de eigenheid van elkeen –, en anderzijds de draagkracht van de scholen.

Thuis taal als doorverwijscriterium dreigt tot een etnisch criterium te verworden, wat wij ontoelaatbaar vinden. Thuis taal als criterium is onvoldoende omschreven en niet operationaliseerbaar. In zijn artikel wijst de heer Van den Branden van het Steunpunt NT2 erop dat thuis taal niet relevant is voor het aanleren van de school taal. Ook kansarme autochtone kinderen die in het Nederlands zijn opgevoed hebben problemen met de school taal. Niet welke taal men spreekt is relevant, wel welke onderwerpen men bespreekt en op welke manier men thuis met elkaar praat. De breuk tussen school- en thuis taal is dus eerder socio-economisch bepaald.

In de doorverwijzing krijgen de ouders onvoldoende verantwoordelijkheid. Het systeem beslist en de ouders voeren gewoon uit. De grote nadruk op doorverwijzing en de zware procedure binnen het lokale overlegplatform, houden het gevaar in dat het overlegplatform zich in de eerste plaats zal moeten bezighouden met tellen, controleren en bestraffen.

Om een positief plan te ontwikkelen voor het werkgebied, zal onvoldoende tijd over zijn. Daarom stellen wij voor het lokale overlegplatform enkele bijkomende opdrachten te geven in dit ontwerp van decreet.

Men moet er zich terdege van bewust zijn dat de allochtone gemeenschap zich gediscrimineerd zal voelen door de gevolgen van de verplichte doorverwijzing. Dat bevordert de maatschappelijke samenhang niet. De criteria zijn ten slotte niet altijd

even consequent, waardoor we niet duidelijk weten of men uit is op een multiculturele school dan wel de draagkracht van de scholen wil beschermen. De criteria voor ondersteuning en doorverwijzing zijn niet in verhouding met elkaar. Men zou dezelfde criteria moeten gebruiken.

Wij zouden doorverwijzing dus liever schrappen. Voorts dienen scholen die met kansarme leerlingen werken voldoende middelen te krijgen. Er is behoefte aan meer positieve projecten om multiculturele scholen tot stand te brengen. Ten slotte dienen zowel Nederlandstalige als anderstalige ouders meer gesensibiliseerd te worden over het belang van multiculturele scholen.

Mocht men doorverwijzing niet willen schrappen, dan dient het gebruikt te worden om de draagkracht van de scholen te vergroten. Een hogere draagkracht zal de kansen van de leerlingen vergroten. Werk maken van multiculturele scholen is danig complex waardoor allerhande normen uit den boze zijn. Het komt er in de eerste plaats aan op motivering en bewustmaking.

Voor doorverwijzing zouden dus dezelfde criteria moeten gelden als voor ondersteuning. Daarom stellen we de volgende formulering voor: elke bijkomende leerling die beantwoordt aan de gelijk-kansenindicatoren dient in aanmerking te komen voor doorverwijzing mits rekening wordt gehouden met alle andere bepalingen. Op die manier worden alle leerlingen gelijk behandeld.

Doorverwijzen mag geen verplichting zijn. Wij zijn voorstander van een advies zodat ouders ook verantwoordelijkheid dragen. Het zal de communicatie tussen scholen en ouders ten goede komen. De scholen zullen de ouders immers van het belang van het advies moeten overtuigen. Ten slotte vermijden we op die manier misbruik. Mag ik u wijzen op het succes van ons Algemeen Verslag over de Armoede. België werd alom geroemd voor zijn dialoog met de armen uit de samenleving. Van een dialoog is in dit dossier geen sprake.

De socio-economische situatie van het gezin is doorslaggevend. Een eventuele link met de etnische afkomst, kan verklaard worden door de zwakke socio-economische situatie waarin nogal wat allochtone gezinnen verkeren. In allochtone gezinnen die het socio-economisch gezien beter hebben, merkt men wel elementen die het aanleren van de school taal bevorderen.

In het hoofdstuk over de middelen, wekt men de indruk dat de scholen kunnen kiezen uit de zes

vooropgestelde thema's. Dat baart ons zorgen omdat uit het onderwijsvoorrrangsbeleid blijkt dat het belangrijk is dat scholen zich op alle zes thema's concentreren. Zij zouden dus op elk thema geëvalueerd dienen te worden. Men mag uiteraard tijdelijk prioriteiten stellen, maar nu wekt men de indruk dat scholen thema's kunnen uitpikken.

Uit de evaluatie hebben wij geleerd dat het belangrijk is dat men pas middelen krijgt als men voldoet aan de criteria. In Nederland waren er minder voorwaarden om middelen te krijgen. De resultaten waren navenant.

De kinderen van trekkende bevolkingsgroepen verdienen alle aandacht. Het is belangrijk dat zij voor 1,5 procent kunnen meetellen. Helaas geldt dat percentage niet voor de hogere graden. Leerkrachten van dergelijke kinderen kunnen niet zonder ondersteuning. Daarom moet werk gemaakt worden van een centrale opdracht. Extra lestijden over een aantal scholen spreiden zal geen expertise opleveren. In Duitsland heeft men de extra lestijden gegroepeerd en laten geven door mobiele leerkrachten.

Er werd al aangegeven dat de ouders weinig worden betrokken bij de doorverwijzing. Ook bij de doorlichting van het OVB bleek dat juist op het vlak van ouderparticipatie significant laag gescoord werd. Het is dan ook een moeilijk terrein. Maar er bestaat iets als het schoolopbouwwerk. De meeste scholen ervaren die initiatieven als positief, maar er zijn structurele financieringsproblemen vanwege de onzekerheid over het SIF, waarvan men grotendeels afhankelijk is. De omkadering is onvoldoende.

Wij stellen voor dat in het ontwerp wordt opgenomen dat de betrokkenheid van de ouders een verplicht actieterrain blijft voor de scholen. Ook de lokale overlegplatforms moeten nadrukkelijk die opdracht krijgen.

De Vlaamse regering moet zich ook verbinden, in onderlinge samenwerking van Onderwijs, Welzijn en Cultuur, tot ondersteuning van het schoolopbouwwerk en allochtone verenigingen. De bestaande ouderverenigingen moeten daarin ook meer verantwoordelijkheid nemen.

De lokale overlegplatforms worden al te zeer opgevat als cijferende instanties die zich met doorverwijzing bezighouden. Het kwalitatieve aspect van oudersensibilisering en streven naar het behoud – of zelfs de uitbreiding – van multiculturele scholen komt onvoldoende aan bod. Wij pleiten ervoor om

de ouderbetrokkenheid en het omgaan met en het management van diversiteit in de tekst van het ontwerp als taken van het lokaal overlegplatform op te nemen.

De afbakening van de werkingsgebieden en de berekening van de relatieve aanwezigheid van leerlingen van wie de thuistaal niet het Nederlands is, moet zo snel mogelijk plaatsvinden. Met het oog op de kwaliteit en de objectiviteit moet de Vlaamse overheid instrumenten ter beschikking stellen, zoals sociaal-geografische onderzoeksresultaten, de kansarmoedeatlas enzovoort.

Tot slot pleiten wij voor een intensieve campagne om de bevolking gevoelig te maken voor de uitvoering van het decreet.

C. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Gilbert Van Baelen : Mevrouw Garcia zegt dat de afbakening van doelgroepen stigmatiserend werkt. Maar hoe moet het dan wel ? De heer Janssen suggereert dat het sociaal-economische criterium centraal moet staan. Maar de Limburgse ervaring bewijst het tegendeel. De mijnen betaalden immers goed.

Houdt het pleidooi voor meer ouderlijke verantwoordelijkheid een verabsolutering van het inschrijvingsrecht in ? Pleit men daarvoor ?

Is de waardering van de multiculturele school niet in tegenspraak met de afwijzing van de doorverwijzingsmogelijkheid ?

De heer Luc Martens : Mevrouw Garcia laat zich behoorlijk negatief uit over de resultaten van het non-discriminatiebeleid. Mijns inziens is er in de 29 Vlaamse gemeenten die in dat kader een pact hebben afgesloten, toch heel wat bereikt sinds 1993. De cijfers tonen een ernstige evolutie aan. Er zijn wel degelijk inspanningen geleverd voor een open instroombeleid, en met resultaten.

De heer Janssen vindt de vastlegging van een bovengrens stigmatiserend. Hij wil de nadruk leggen op bewustmaking. Hij wil dus blijkbaar toch ook meer inspanningen stimuleren, zonder ze dan structureel af te dwingen.

Schoolopbouwwerk is een interessante werkvorm, maar hij is bedreigd door de onzekerheid over het SIF. Moeten wij hem niet verbreden naar alle kansarme gezinnen ? Welke rol kunnen de ouderverenigingen daarin spelen ?

De heer Joris Van Hauthem : Men moet weten wat men wil. Men vraagt meer aandacht voor een bepaalde doelgroep, maar vindt de afbakening ervan stigmatiserend. Hoe kan men hen zonder afbakening bereiken ?

Het doorverwijzingscriterium taal wordt verdacht gemaakt. Hoewel het vrij objectief vaststelbaar is, zou het toch etnische onderscheidingen verbergen. Men argumenteert dat ook niet alle Vlaamse kinderen van thuis uit het schoolse jargon meekrijgen. De scholen moeten alles maar oplossen. Maar wat als men thuis het Nederlands als communicatiemiddel niet machtig is ? Verdient het niet de voorkeur vooraf gedurende één jaar een intensief taalbad aan te bieden ? Is dat niet beter dan zes jaar problemen ?

De heer Luc Martens : Wat kan de rol zijn van het vroeg- en voorschoolse onderwijs daarin ? Er wordt hier opvallend weinig over het kleuteronderwijs gesproken.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Doorverwijzing zou het zelfbeeld van sommige ouders beschadigen. Maar gaat het niet in de eerste plaats op het recht van de kinderen op gelijke kansen ? Moeten wij ons niet eerst afvragen wat het beste voor het kind is ? Tijdens de voorbereiding van dit ontwerp is grondig nagedacht over wat de ideale school is, wat die moet doen om alle kinderen gelijke ontwikkelingskansen te geven. Men leek het nogal sterk eens te zijn met de keuze voor een multiculturele school, tegen concentratiescholen. De gasten van vandaag lijken dat in vraag te stellen. Zij suggereren dat men alle scholen maar voldoende middelen moet geven. Het fenomeen van de concentratieschool zelf lijkt geen probleem meer te zijn. Moet de multiculturele school wel blijven bestaan ? En zo ja, welke criteria moeten daarvoor gehanteerd worden volgens de sprekers ? Zijn sociaal-economische zoveel minder stigmatiserend dan sociaal-culturele ?

Het taalcriterium is interessant en objectief, al verwaarloosde men onbegrijpelijk de mogelijkheid van een gemengde taalsituatie thuis. In de bevraging kwam die niet voor.

Ook het HIVA zegt dat allochtone kinderen met een bepaalde sociaal-economische achtergrond op school over het algemeen minder goed presteren dan autochtone kinderen met dezelfde achtergrond. We moeten dus ook rekening houden met de etnisch-culturele achtergrond als we de kinderen gelijke kansen willen bieden. Thuistaal kan wel degelijk een bron van achterstand zijn. Bent u van

oordeel dat taal niet van belang is ? Is taal in de huidige situatie niet meer relevant voor een vlotte overstap van het basis- naar het secundair onderwijs ?

De heer Frans Ramon : Zijn er ouders die de vraag over de thuistaal verkeerd of niet ingevuld hebben uit schrik voor de gevolgen ? Is het vrijwaren van de draagkracht van een school in tegenspraak met het ondersteunen van multiculturele scholen ? Kunnen beide niet gerealiseerd worden ?

Mevrouw Naima Charkaoui, Forum Etnische Minderheden : We ontkennen niet dat thuistaal belangrijk is. Alleen is het niet het enige criterium, en dat blijkt ook uit de vijf criteria op basis waarvan de middelen voor het gelijkekansenbeleid worden verdeeld omdat ze de kansen van kinderen zouden bepalen. Thuistaal is slechts één van die criteria. Om leerlingen door te verwijzen, hanteert men echter maar één criterium, namelijk de thuistaal en dus in praktijk de etnische afkomst. Wat zijn de redenen daarvoor ? Blijkbaar vindt men het belangrijker dat kinderen in een school van verschillende etnische afkomst zijn, dan dat er een bepaalde mix is van de andere criteria. Gelijke kansen voor alle groepen zijn voor ons belangrijker dan de etnische samenstelling van een schoolpopulatie. Als men enkel de thuistaal hanteert, is doorverwijzing stigmatiserend, want het doelt enkel op de migranten.

Mevrouw Hilde De Smedt, stafmedewerkster onderwijs Integratiecentrum Foyer : Uit het onderzoek en uit onze praktijkervaring blijkt dat achterstand niet enkel door de thuistaal verklaard wordt. Zo zijn er bijvoorbeeld twee scholen met enkel allochtone kinderen. In de ene school presteren de kinderen heel zwak, maar in de andere school stromen zij vlot door naar het algemeen secundair onderwijs. Er zijn dus blijkbaar andere, meer doorslaggevende factoren.

Allochtonen pleiten ook voor multiculturele scholen. Deze ouders willen dat hun kinderen leren samenleven met autochtone kinderen en kiezen daarom liever niet voor concentratiescholen. Het hanteren van thuistaal als criterium zal de multiculturele scholen op lange termijn niet beschermen. Zo voedt men immers de idee dat thuistaal gevolg heeft op prestaties en het niveau van een school doet dalen. Men zal ouders van Vlaamse kinderen dus niet kunnen overtuigen om hun kinderen naar een multiculturele school te sturen.

Men kan niet alle maatschappelijke problemen, bijvoorbeeld in wijken waar enkel allochtonen wonen, oplossen met een onderwijsdecreet. Mis-

schien is het dan beter om geen criteria voor doorverwijzing te bepalen, maar de discussie met de ouders aan te gaan. Elke ouder wil het beste voor zijn kind. Men kan ouders, ook migranten, overtuigen om hun kinderen naar een andere school te sturen. Dat lukt niet altijd maar het is minstens even efficiënt als de gedwongen doorverwijzing, die een negatief beeld en veel frustratie tot gevolg heeft.

Mevrouw Maria Garcia : Veel migrantenouders hebben ook gevolg gegeven aan de berichten dat concentratiescholen niet goed zijn. Niet enkel de non-discriminatieverklaring verklaart de spreiding. We pleiten dus voor meer bewustmakingscampagnes om ouders te overtuigen. Het is belangrijk om de belemmeringen om van school te wisselen weg te werken. Migrantenouders zijn voorstander van multiculturele scholen. Zij moeten enkel beter begeleid en ondersteund worden. Gedwongen doorverwijzing is niet de goede oplossing.

De heer Luc Martens : Ik kom tot de merkwaardige vaststelling dat de groepen waarvoor het ontwerp van decreet bedoeld is, eigenlijk geen voorstander zijn van de voorgestelde maatregelen. Zij verwachten meer heil van bewustmaking en van vrijwillige, goed ondersteunde keuzes, met middelen van een non-discriminatiepact. Pleit u voor een loskoppeling van de middelen voor non-discriminatie en de inspanningen voor leerlingen met een leerachterstand ?

De heer Piet Janssen : Het gaat om twee uiteenlopende problemen, die verschillend moeten benaderd worden. In Vlaanderen heeft men nog nooit echt werk gemaakt van een serieuze dialoog met de gemeenschap. Overleg zou heel wat kunnen oplossen. Tot nog toe zijn er vooral sanctionerende maatregelen genomen. Voor anderstaligen moeten dezelfde regels gelden als voor autochtonen, zoniet hebben ze een gevoel van discriminatie.

Een aantal schoolopbouwwerkinitiatieven richt zich ook tot kansarme gezinnen. Voorschoolse taalstudie is zeer belangrijk. Deze initiatieven zouden ouders bijvoorbeeld moeten stimuleren om thuis meer boeken aan te bieden, om voor te lezen. Dat dat bijvoorbeeld in het Turks gebeurt maakt niet zoveel uit : het gaat er om dat kinderen worden gestimuleerd om met taal bezig te zijn.

Mevrouw Maria Garcia : Een taalbad zou eventueel positief kunnen werken. Het zou wel heel jong, voor de aanvang van de lagere school moeten gegeven worden.

Mevrouw Hilde De Smedt : Er schort nog een en ander aan de voorwaarde ter zake. Allochtone ouders zijn zeker niet ongevoelig voor het idee van een taalbad maar men mag er geen doorsnee maatregel van maken voor alle kinderen : niet iedereen heeft behoefte aan een volledig extra jaar.

De heer Joris Van Hauthem : Er wordt gepleit voor meer multiculturele scholen als een soort onderwijsproject op zich. In hoeverre is dat verenigbaar met de grondwettelijke vrijheid van elke inrichtende macht om een school in te richten volgens een bepaald pedagogisch project ?

Mevrouw Hilde De Smedt : Het principe blijft dat ouders het pedagogisch project van de school onderschrijven. Het ene hoeft het andere niet in de weg te staan.

De heer Piet Janssen : De criteria, die in het ontwerp van decreet worden gebruikt voor de afbakening van de doelgroep, zijn niet stigmatiserend zolang ze gebruikt worden om scholen meer mogelijkheden te bieden. Ze worden dat wel als er één element, op een onnauwkeurige manier, wordt uitgehaald om bijvoorbeeld ouders verplicht door te verwijzen.

Mevrouw Maria Garcia : Op het terrein hoor ik de klacht van een aantal scholen en ouders dat alle middelen naar de migrantenleerlingen zullen gaan en niet langer naar de autochtone kansarme kinderen. Voor de doorverwijzing van die laatste groep wordt niet naar concentraties gekeken. Men gaat de draagkracht van de school niet in rekening brengen. Een allochtoon kind wil men wel doorverwijzen, een Belgisch kind niet. Dat is voer voor het Vlaams Blok.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Sommige concentratiescholen boeken goede resultaten, andere doen het minder goed. Kan u factoren van succes aangeven ?

De heer Gilbert Van Baelen : Volgens de heer Janssen is alles wel op te lossen met overleg. Dat is in het verleden toch niet gebleken.

Mevrouw Hilde De Smedt : We zijn geen wetenschappers, we spreken vanuit ervaring. Belangrijk zijn de rol van de directie en de aanwezigheid van een equipe van leerkrachten die geloven in de mogelijkheden van hun kinderen. In scholen waar het niet zo goed gaat, doen mensen zeker even grote inspanningen maar ze gaan er vaak op voorhand van uit dat er met hun leerlingen toch niet al te veel te bereiken valt. Er is ook wel één belangrijke

sociaal-economische factor : als beide ouders werkloos zijn, verloopt de gezinsdynamiek steeds moeilijker.

De heer Piet Janssen : In het verleden is er nog nooit echt systematisch gesensibiliseerd.

3. Uiteenzetting door mevrouw Magda Deckers, Project Voorrangsbeleid Brussel

A. Toelichting

Mevrouw Magda Deckers : In mijn beoordeling heb ik nagegaan of dit ontwerp van decreet een vooruitgang betekent ten aanzien van de vorige decreten. Ik heb me dus afgevraagd of er een evolutie merkbaar is, of er voldoende rekening werd gehouden met de pijnpunten die bij de toepassing van de vorige regelgeving gebleken waren en of het ontwerp voldoende ruimte biedt om de gewenste resultaten te bereiken.

Anderzijds heb ik op basis van eigen inzichten en ervaringen een aantal bekommernissen op een rij gezet. We moeten er immers over waken dat de ingezette middelen de situatie van de kinderen verbeteren.

Ik meen dat dit ontwerp van decreet inderdaad een vooruitgang betekent en dat het voldoende rekening houdt met de pijnpunten uit het verleden.

Vroeger kregen de verschillende groepen van kansarme leerlingen een aparte behandeling in onderwijsvoorrangsbeleid (OVV) en zorgverbreding. Nu worden ze in één decreet gevat. Zo kan men aan alle kansarmen, allochtonen inbegrepen, dezelfde aandacht blijven besteden, terwijl de onterechte associatie van kansarmen met allochtonen wordt afgebouwd. Terecht houdt men rekening met het feit dat er in elke leerlingengroep – van welke origine, socio-economische afkomst of regio ook – kinderen aanwezig zijn met leerproblemen of ontwikkelingsachterstanden. Deze kinderen kunnen slechts rekenen op een deskundige aanpak als hun problemen ook herkend en erkend worden.

Ook inzake het inschrijvingsrecht zie ik twee positieve punten. Momenteel bestaan er nog scholen met een schoolbevolking die geen weerspiegeling is van hun omgeving. Allerlei soms subtiele en soms drastische maatregelen moeten zowel allochtonen als bepaalde categorieën autochtonen uit de school weren. Zo ontstaat een kunstmatig samengestelde schoolpopulatie. Het gevolg is dat deze selecte groep van kinderen een schoolloopbaan meemaken met grote tekorten op het vlak van waar-

denopvoeding, respect en sociale vaardigheden. Hoe kan een kind respect leren opbrengen voor het anderszijn als dit anderszijn geen deel uitmaakt van de schoolbevolking ? Hoe moet men leren wat de gelijkenissen zijn tussen verschillende groepen als men niet met verschillende groepen geconfronteerd wordt ? Hoe kan men leren om verdraagzaam om te gaan met de medemens als de school je belet om met verschillende soorten van kinderen in contact te komen ? Omwille van het zogenaamde prestige belet men dus een volwaardige ontwikkeling van de kinderen en een volwaardige voorbereiding op deze maatschappij.

In vergelijking met het non-discriminatieoverleg betekenen de lokale overlegplatforms een vooruitgang op verschillende punten. De klemtoon wordt omgebogen van spreiding van de probleemleerlingen naar toelating tot de school voor iedereen. De lokale overlegplatforms krijgen een meer gevarieerde samenstelling. Ze bieden ook kansen om het niet meer alleen te hebben over de verdeling van de uren. Ze krijgen immers ook nieuwe bevoegdheden, namelijk het bepalen van essentiële doelen en de thema's informatie en witte scholen. Ze kunnen zorgen voor rechtstreekse bemiddeling bij doorverwijzing. Er wordt ook een deskundige toegevoegd die een inhoudelijke en een organisatorische opdracht heeft. In het verleden waren er wel bekwame voorzitters, maar de deskundigheid inzake onderwijsproblemen was niet altijd aanwezig.

Een geïntegreerde, ondersteunende aanpak wordt mogelijk. In het verleden werd er ondersteuning geboden via extra lestijden en extra OVB-begeleiders, gekoppeld aan de voorschriften van de zorgverbreding en het OVB. In het huidige ontwerp van decreet worden tijdelijke projecten van één jaar vervangen door een aanbod van drie jaar.

Dat biedt zekerheid voor een periode van drie jaar en maakt een betere planning mogelijk. Zo vermindert ook het risico dat een decreet mechanisch wordt vertaald in een aanwendingsplan waarop men zo hoog mogelijk moest kunnen scoren. Men werd dus niet beoordeeld op basis van realisaties maar op basis van papieren intenties. Nu bestaat het gevaar dat de scholen na de telling wel de middelen krijgen, maar dat ze werking zullen uitstellen. De controle, die nu tussentijds en achteraf gebeurt, wordt immers verzwakt. Binnen dit ontwerp van decreet wordt het ook mogelijk leerkrachten te benoemen binnen dit kader en dat leidt tot een verhoging van de continuïteit.

De situatie in Brussel ligt in dit opzicht bijzonder moeilijk omdat het aanbod van leerkrachten er zo klein is dat men er nauwelijks in slaagt volledige schoolteams samen te stellen. Hoe moet men dan de extra's vinden ?

Dit ontwerp van decreet geeft theoretisch voldoende ruimte om effectieve resultaten te bewerkstelligen. Toch moet ik op een aantal punten de aandacht vestigen.

Het ontwerp stelt een bepaalde doelgroep centraal, namelijk de kansarmen, en deze doelgroep wordt omschreven op basis van een aantal indicatoren. Sommige scholen stellen dat hierdoor twee groepen leerlingen vergeten worden, namelijk de leerlingen met leerproblemen en de leerlingen met een andere thuistaal dan de schooltaal, zonder daarom te beantwoorden aan de indicatoren van kansarme leerlingen. Deze laatste groep vinden we vooral terug in Brussel.

Er moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen leerproblemen en leerstoornissen. Leerproblemen zijn vooral interactieproblemen. Ze hangen niet alleen samen met kind- en gezinskenmerken, maar ook met leerkrachtenkenmerken. Leerkrachten die zich verder professionaliseren om aan kansarmen een kwalitatief onderwijs te bieden, realiseren ook een meerwaarde voor kinderen met leerproblemen. Kinderen met leerproblemen zijn op een bepaald ogenblik van hun ontwikkeling gestrand omdat het hen te vlug gaat of omdat het leerproces onvoldoende inspeelt op wat ze aankunnen. Dat probleem bestaat ook bij kansarmen. Leerproblemen zijn niet te voorkomen of te verhelpen met lestijden of met een individuele aanpak alleen. Ze vergen van de leerkracht een preventieve en remediërende aanpak doorheen het hele klasgebeuren. Dat omvat onder meer de interactie via instructietaal of via taal in het algemeen en het omgaan met diversiteit.

Leerstoornissen zoals ADHD, dyslexie, dyscalculie of autisme kunnen nu vroeger en beter gedetecteerd worden. De verbeterde detectie alleen lost echter niets op. De leerkrachten moeten ook een hogere deskundigheid verwerven over leerstoornissen en er moet een intense samenwerking generaliseerd worden tussen leerkrachten en extra krachten.

Aan dergelijke leerstoornissen moet men heel de dag aandacht schenken. Er is geen simpele oplossing voor en daarom vraag ik om het basisonderwijs de kans te bieden samen te werken met des-

kundigen. Door middel van nascholing zouden de leerkrachten hun deskundigheid kunnen verhogen. Ook CLB's zouden die kans moeten krijgen. De school kan deze uitdagingen niet alleen aan. Samenwerking en deskundigheidsbundeling zijn essentieel.

Het geïntegreerde ondersteuningsaanbod moet verder uitgewerkt worden. We moeten niet alleen aandacht schenken aan wat zich boven de scholen afspeelt, maar ook rondom de scholen.

Ik vraag ook bijzondere aandacht voor de Nederlandstalige scholen in Brussel waar nogal wat anderstaligen school lopen die niet voldoen aan de criteria uit dit ontwerp van decreet. Nogal wat Franstaligen kiezen voor het Nederlands als schooltaal. Op zich is dat geen probleem, maar hun omgevingstaal steunt de onderwijstaal niet. En dat belet hen vaak goede resultaten te halen. Voorrangsbepaald Brussel (VBB) steunt de scholen in Brussel met een groot aantal dergelijke leerlingen. Maar VBB is een tijdelijk project. Wat zal er gebeuren mocht VBB na 2005 verdwijnen ?

Dit ontwerp van decreet vraagt alle schoolbetrokken participanten gecoördineerd en complementair meer aandacht te besteden aan kansarmoede onder allochtonen en autochtonen. Uit ervaring weet ik dat het vooral de OVB-begeleiding was die deze zorg op zich nam. Er bestaat dus een groep van deskundigen met de nodige kennis. Nu zal duidelijk worden dat niet alle instellingen even deskundig zijn. Het onderlinge verschil is groot. Het is jammer dat het ontwerp van decreet terzake onvoldoende is uitgewerkt.

Ik vraag ook aandacht voor de noodzakelijke instrumenten omdat die volgens het ontwerp van decreet de strategie bepalen. In de beginsituatie zullen bijvoorbeeld enkele belangrijke aspecten geanalyseerd worden : taalvaardigheid, de omgang met diversiteit, het contact met de ouders, ... Scholen verplichten doelstellingen vast te leggen kan er evenwel toe leiden dat ze voor naïeve effectdoelen kiezen. Men moet duidelijk maken welke doelen wenselijk zijn en hoe de scholen daarop geëvalueerd zullen worden. Een aantal VBB-scholen maakt nu al gebruik van deze instrumenten. Ze hebben de beginsituatie al geanalyseerd en zo een stappenplan ontwikkeld. Dit ontwerp van decreet mag er niet toe leiden dat ze dit proces moeten herhalen. In het ontwerp van decreet moet specifiek worden bepaald dat men het gestarte proces mag voortzetten.

Dit ontwerp van decreet kan tot vooruitgang leiden mits men enkele aandachtspunten niet uit het oog verliest. Ik denk toch dat men dringend moet beslissen. Scholen moeten weten waar ze volgend schooljaar aan toe zijn.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Luc Martens : U maakt een onderscheid tussen doelgroep leerlingen en leerproblemen. Dat impliceert dus dat dit ontwerp van decreet eigenlijk meer over kansarmoede gaat dan over gelijke kansen.

Het klopt dat het ons aan deskundigheid ontbreekt inzake leerproblemen. Dat vraagt middelen, maar ook tijd. Leerkrachten die zich bijscholen kunnen dat niet altijd 's avonds doen en zullen dus vervangen moeten worden. De keuze om eerst aandacht te besteden aan doelgroep leerlingen gebeurt dus op de kap van leerlingen die kampen met leerproblemen. Of zie ik dat verkeerd ?

Mevrouw Brigitte Grouwels : Hoe kunnen we het tekort aan leerkrachten oplossen ?

De Franstalige kinderen in het Brusselse Nederlandstalige onderwijs vallen inderdaad niet onder de socio-economische criteria. In dit ontwerp van decreet ziet men dat wat over het hoofd. Wat u zegt over de omgevingstaal klopt.

In het secundair onderwijs gaat men ervan uit dat de thuistaal Nederlands is als men het getuigschrift van het basisonderwijs heeft behaald. Vindt u dat realistisch ?

Naast de leerkrachten steunen, dient men de klassen ook te verkleinen. Nu krijgen kinderen in grote klassen misschien niet altijd genoeg kansen om de schooltaal te spreken. Bovendien stijgt de schoolpopulatie in Brussel jaarlijks. Naar waar zal men de kinderen uiteindelijk doorverwijzen ? Misschien moeten we nieuwe scholen bouwen. Gaat u akkoord met deze visie ?

Is het met dit ontwerp van decreet nog mogelijk om de multiculturele scholen te behouden in Brussel ?

De heer Dirk De Cock : Mevrouw Deckers sprak over een soort specifieke deskundigheid die moet kunnen doorstromen, om te vermijden dat men twee keer naar een oplossing voor hetzelfde probleem moet zoeken. Daarbij had zij het over twee soorten. Kan zij dat verduidelijken ?

De heer Frans Ramon : Er was inderdaad sprake van een discrepantie tussen de OVB-deskundigheid en een andere groep. Welke ?

Mevrouw Magda Deckers : Deskundigheid vervangen vergt inderdaad middelen en tijd. Ook het OVB-beleid verstrekke die middelen. Maar na een tijd moet men vaststellen dat men problemen zodanig gaat beleven dat een oplossing altijd moet leiden tot iets bijkomends. Het zou daarentegen zo moeten zijn dat de zorgende houding die van de gewone leerkracht in de school wordt. Die deskundigheid moet gemeengoed worden in de plaats van het actieterrein van toegevoegde specialisten. Leerstoornissen komen over de hele populatie voor. Men mag de aanpak niet beperken tot allochtonen en kansarmen.

Men vroeg mij om suggesties met betrekking tot het lerarentekort in Brussel. Ik stel met u vast dat Brussel zeer negatief beleefd wordt buiten de stad zelf. De kennis en de ervaring die men hier kan opdoen, wordt niet altijd serieus genomen. Bovendien moeten wij vermijden dat de Brusselse ervaring een voorbijgaand proeven wordt, vooraleer men vertrekt naar betere oorden.

Die mentaliteit moeten we vermijden. De media kunnen ook hun verantwoordelijkheid nemen door Brussel niet alleen als probleem voor te stellen. Ik ben mij in elk geval bewust van de ernst van het probleem. Zo moesten wij inmiddels niet minder dan 184 interventies in scholen herhalen omdat er een discontinuïteit was ontstaan door het personeelsverloop.

Wat de discussie over het getuigschrift lager onderwijs betreft, is het de bedoeling dat wij met onze leerlingen wel degelijk de eindtermen halen. Dan dekt de vlag ook de lading. Thans is dat inderdaad niet altijd het geval, waardoor de beginsituaties bij de start van het secundair onderwijs nog uiteenlopend worden. Maar het moet langzamerhand ook wel een houding van het secundair onderwijs worden om zich terzake anders op te stellen wat ondersteuning betreft, zowel preventief als remediërend.

Kleinere klassen garanderen geen betere kwaliteit. In Brussel komen zowel zeer kleine als zeer grote klassen voor. Die eerste zijn niet noodzakelijk beter. Men mag immers de waarde van de interactie niet onderschatten : men helpt en zorgt voor elkaar. In kleine klassen is men vlugger tevreden en differentieert men bijvoorbeeld minder. Wel moet de situatie natuurlijk overzichtelijk blijven.

Het leerlingenaantal in het Brusselse basisonderwijs heeft inmiddels de 20.000 overschreden. Sommige scholen zijn ruimtelijk vol, andere hebben lege gebouwen. Men streeft niet langer naar uitbreiding van het aantal vestigingsplaatsen, omdat men toch de leerkrachten niet vindt. Maar waar men naartoe moet met diegenen die er niet meer bij kunnen, is ook voor mij onduidelijk.

Wat de deskundigheid betreft, had ik het over de OVB-begeleiding enerzijds en het gewone circuit van CLB en PBD anderzijds. De eerstgenoemde ondersteunde operaties in vier domeinen, al lukte dat niet in alle scholen even goed. De anderen schoven alle problemen precies af naar het OVB. Nochtans zou die deskundigheid juist het onderwerp moeten vormen van de na- en bijscholing van de reguliere leerkracht. Die hield zich daar tot nu toe niet altijd even fel mee bezig. De zorg moet door alle instanties die door het overheidsbeleid gefinancierd worden, gedragen worden.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Moeten de Brusselse ouders van anderstalige kinderen niet aangemoedigd worden om hun kinderen vanaf de kleuterschool naar het Nederlandstalige onderwijs te sturen ?

Mevrouw Magda Deckers : Emotioneel sta ik daar volkomen achter. Ja, dat is beter, zeker in Brussel. Maar dan moet men wel tegelijk eenduidigheid scheppen, dat wil zeggen : én het kleuteronderwijs, én de lagere school, én de middelbare school in dezelfde taal. Dat vereist evenwel veel overleg en veel communicatie.

4. Uiteenzetting door mevrouw Annick Laurez en de heer Lieven Verkest, Ouders voor Zorgverbreding

A. Toelichting

Mevrouw Annick Laurez : De vereniging Ouders voor Zorgverbreding is in Wingene ontstaan naar aanleiding van de ontwerptekst voor het gelijkheidsdecreet I.

Ondertussen kregen wij de steun van de vzw Dyspraxis, Sprankel, vzw Die-s-lekti-kus, Eureka-onderwijs, vzw Vlaamse vereniging Gilles de la Tourette, vzw Auctores, Netwerk Ouders Comité Jeugdbijstand, centrum Zit Stil, jeugdschrijver Marc de Bel en al meer dan 35.000 ouders.

Ouders voor Zorgverbreding komt op voor zorgverbreding in elke basisschool en voor alle kinderen die het nodig hebben en dus ook in kleine

scholen. De helft van de scholen hebben, ondanks het groeipad sinds 1993, nog geen zorgverbreding. Men is tien jaar bezig en bereikt amper de helft van de basisscholen.

Bij de samenstelling van de Vlaamse regering, werd onderwijs naar voor geschoven als een prioriteit ; basisonderwijs was een topprioriteit. De beleidsnota gelijke kansen deed ons hoopvol verlangen naar 1 september 2002, want eindelijk zouden alle kansarme kinderen voldoende kansen en middelen krijgen. Er is sprake van een bestending en integratie van de programma's en een decretale regeling die operationeel zou moeten zijn tegen september 2002. Het tweesporenbeleid van vandaag met scholen met en zonder extra ondersteuning zou definitief van de baan zijn. Een frisse wind waaide door het onderwijs. We keken hoopvol naar de toekomst.

In het gelijkheidsdecreet I zien we nu tot onze verbazing dat er scholen zijn die minder uren zorgverbreding zullen krijgen en dat nog steeds de helft van de scholen geen zorgverbreding zal hebben. We vragen ons af of de vermindering van zorgverbreding een prioriteit is geworden. Ik veronderstel dat omdat er alleen maar beloftes zijn en geen uitvoeringsbesluiten of begrotingsaanpassingen voor overgangsmaatregelen of gelijkheidsdecreet II.

Professoren, ouders en politici zijn nochtans overtuigd van het nut van zorgverbreding, maar er wordt geen frank meer voor betaald. Er wordt alleen maar een systeem gecreëerd om de middelen te herverdelen en scholen opnieuw te discrimineren op basis van gelijkheidskansen-, zeg maar afkomst-indicatoren.

Deze indicatoren veroorzaken veel ongenoegen bij ouders, zowel in grote steden als op het platteland. Ouders vinden dat hun privacy geschonden wordt en dat men gezinnen stigmatiseert. Door de gelijkheidskansenindicatoren worden ouders ingedeeld in categorieën om scholen meer middelen te geven maar ook om onze kinderen te kunnen doorverwijzen als er teveel van een bepaalde soort aanwezig zijn. Rijden we straks rond met een gelijkheidskansenbus om kinderen te herverdelen ? Op die manier tonen we letterlijk wie lid is van de gelijkheidskansenclub. Mogen ouders dan niet meer zelf kiezen voor een school ?

De indeling geeft daarenboven geen juist beeld over het aantal kinderen met leerproblemen. Men selecteert hier de sociaal-economische kansarme gezinnen, vooral in concentratiegebieden, in plaats van de kansarme gezinnen. Het kan toch niet de

bedoeling zijn om kansarmoede op te lossen in de school. Kansarmoede moet men in het thuismilieu aanpakken ; voor kansarme kinderen moet een school voldoende middelen krijgen. Het is toch al lang bewezen dat democratisering van het onderwijs niet leidt tot het verminderen van kansarmoede.

Uit voornoemde redenering volgt ook dat de ouder, die beantwoordt aan één van de indicatoren, schuldig is aan de problemen van zijn kind. Anderzijds is men met een bepaald diploma of een vaste job er mee voor verantwoordelijk dat de school geen uren zorgverbreding krijgt. Directies, die jacht op kansarme gezinnen is geopend.

Het is duidelijk dat de vragenlijst over de indicatoren moeilijk goed te praten valt. De middelen zullen toegekend worden op basis van een verkeerd beeld. Of waren de oproepen van de minister dat de vragen niet moesten ingevuld worden een verdoken besparingsmaatregel ?

We hebben onze kinderen ingeschreven in een school met een leefcultuur die aansluit bij de huiscultuur en die onze kinderen maximale kansen biedt op pedagogisch gebied, dus een school met zorgverbreding. We hebben gekozen voor een pedagogisch project met zorgverbreding. Als men de zorgverbreding stopzet, vermindert of herformuleert, dan voelen de ouders zich bedrogen, want het pedagogisch project kan niet gerealiseerd worden. Moeten we dan onze kinderen per 1 september inschrijven in een andere school met zorgverbreding ? We dachten dat er een inschrijvingsrecht kwam met garanties voor voldoende draagkracht. Het kan niet de bedoeling zijn om de vele hulpvragen door te sturen naar privé-instanties.

Volgens het eerste gelijkekansendecreet krijgen sommige scholen extra zorguren toegekend voor drie jaar. Moeten de ouders, vooral met kinderen met leermoeilijkheden en ontwikkelingsachterstand, daarna op zoek naar een andere school ?

De toekenning voor drie jaar is fout omdat men de evolutie van een school inzake aantal migranten en kinderen met leerstoornissen niet kan voorspellen. Dit alles kan er alleen maar toe leiden dat het lokaal overlegplatform voortdurend als scheidsrechter van het decreet moet optreden. Ik denk dat de indicatoren ervoor zorgen dat mijn kind kansarm wordt op school omdat het niet uit een sociaal-economisch kansarm gezin komt.

Dat betekent echter niet dat wij vinden dat er niets moet gedaan worden voor kinderen die uit kansarme milieus komen. Daarvoor zijn extra middelen nodig, boven op een goede basisfinanciering. Dat vindt de VLOR trouwens ook. Momenteel zijn 50 procent van de scholen betrokken bij de projecten voor ZVB en OVB. Zelfs scholen die extra middelen krijgen, verwijzen door naar het buitengewoon onderwijs. De middelen blijven immers te beperkt en er wordt te weinig geïnvesteerd in de professionele zorgcoördinator, die leerkrachten ondersteunt. Deze zorgcoördinator moet deskundig zijn en niet, zoals de minister suggereert, een uitgebluste leerkracht.

Kansarme kinderen helpen, vraagt zeker 10 procent extra-gekleurde-uren, bovenop het lestijdenpakket. Dat betekent dat de huidige 1,5 miljard frank moet verviervoudigd worden. Een eerste verdubbeling is nodig om alle scholen te kunnen bedienen, een tweede verdubbeling voor de 10 procent extra. Pas dan kan bepaald worden welke scholen nog extra middelen nodig hebben om alle kinderen voldoende te kunnen begeleiden.

Professor Nicaise meldt in zijn boek "Op zoek naar een nieuwe adem" dat om een aantoonbaar rendement te bekomen, een veelvoud van het huidig budget moet geïnvesteerd worden in de zorgverbreding en het onderwijsvoorrangsbeleid, want momenteel is het budget nog niet 1 procent van het totale onderwijsbudget. Dat lijkt veel geld, maar zelfs de Amerikanen vinden de kosten van het Succes for all-programma matig omdat er bespaard wordt op aparte voorzieningen, op zittenblijven en op buitengewoon onderwijs.

Wij vragen dus om vanaf 1 september 2002 in een hogere basisfinanciering voor alle basisscholen te voorzien. Kinderen kunnen immers niet blijven wachten op hulp. We willen extra middelen bovenop deze basisfinanciering voor scholen met kinderen die het nodig hebben. We ijveren ook voor een uitstel van het gelijkekansendecreet III, omdat de uitstroom naar buitengewoon onderwijs automatisch zal dalen als er meer middelen komen.

Aan de hand van onder meer goed functionerende kindvolgsystemen, de vele contacten tussen ouder en school en begeleiding door CLB kan men op een objectieve manier bepalen of scholen nog extra middelen nodig hebben.

De inspectie basisonderwijs beveelt op pagina 14 van de verslagboeken aan dat de tijdelijke projecten extra lestijden en onderwijsvoorrangsbeleid voortgezet worden, enerzijds om kinderen met be-

hoeft aan extra zorg te ondersteunen en anderszins om de draagkracht en competentie van scholen over zorgverbreding te verhogen.

Basisscholen zonder of met minder uren zorgverbreding, hebben dus minder overleg tussen ouders, school en externe hulpverleners ; minder omkadering voor de overgang van de derde kleuterklas naar het eerste leerjaar ; minder hulp voor differentiatie en werken op niveau ; minder specifieke hulp voor kinderen met leerstoornissen zoals dyslexie, ADHD, ADD, dyscalculie, Gilles de la Tourette, dyspraxie, autisme, dysgrafie, NLD, enzovoort. Zij worden wel geconfronteerd met meer zittenblijven ; verwijzen meer door naar het buitengewoon onderwijs ; kunnen minder aandacht besteden aan kinderen met socio-emotionele problemen ; hebben minder begeleiding voor kansarme kinderen ; en kunnen zeker geen onderwijs op maat bieden.

Wij weten dat de minister van Onderwijs gelooft in extra uren zorgverbreding voor elke basisschool. Zij wil de scholen met de hoogste noden nog eens extra ondersteunen en zij wil vooruit. In deze commissie is een meerderheid voorstander van extra middelen voor het stiefmoederlijk behandelde basisonderwijs. Wij vragen dan ook aan alle partijen om eerlijk uit te komen voor die mening en niet mee te doen aan het politieke spel van geven en nemen. Doe aan politiek voor het volk, politiek op zich is doorzichtig. Maak dus extra middelen vrij vanaf 1 september 2002 zodat alle scholen met voldoende zorg kwaliteit kunnen waarborgen. Als de gelijkekansendecreten I en II starten op 1 september 2002, dan werken we onrechtstreeks aan het gelijkekansendecreet III.

Dit is de kans om het geloof van de meerderheidspartijen in het referendum te bewijzen. Meer dan 35.000 handtekeningen kan een democratie toch niet naast zich neerleggen. Als er niets verandert, zullen wij meer ouders mobiliseren. Het zal niet gemakkelijk zijn maar we zullen 350.000 handtekeningen verzamelen. Dus, investeer in de toekomst. Investeer in elk kind, ook die met leermoeilijkheden en ontwikkelingsachterstand. Ze verdienen het.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Joris Van Hauthem : U uit fundamentele kritiek – waarmee ik grotendeels akkoord ga – op het concept van het voorliggende ontwerp van decreet. Als u moet kiezen tussen wat voorligt en wat nu bestaat inzake zorgverbreding, pleit u dan voor de voortzetting van het huidige systeem ?

De heer Luc Martens : Het is interessant om te zien hoe ouders op zeer korte tijd het middenveld kunnen nuanceren en daar een eigen accent kunnen inleggen. Dit is een zeer sterk democratisch moment. U wenst dus een betere verankering van zorgverbreding en onderwijsvoorrang maar wil een en ander vooral voortgezet en versterkt zien. U pleit met andere woorden voor een inspanning voor de kansarmen maar niet ten nadele van wie vandaag ook al te weinig krijgt.

De heer Kris Van Dijck : U bent terecht bekommerd over het gebrek aan interne zorgverbreding in alle scholen. Heb ik goed begrepen dat u pleit voor voldoende gekleurde uren voor alle scholen, gericht op die 10 procent van de leerlingen die, ongeacht afkomst, taal of socio-economische achtergrond, te maken hebben met leerproblemen en/of leerstoornissen, met daarnaast nog extra ondersteuning voor deze scholen waar bijkomende problemen zijn ?

De heer Lieven Verkest : Zowel het bestaande als het voorliggende systeem sluiten nog een heleboel scholen uit en zijn dus discriminerend. Bepaalde scholen werken met professionele zorgverbreiders, die kinderen en leerkrachten helpen, andere niet. In het ontwerp van decreet betreffende gelijke onderwijskansen-I wordt die discriminatie opnieuw gecreëerd en worden zelfs middelen afgenomen van scholen die vandaag een bepaald aantal uren zorgverbreding hebben. Dat kan toch niet de bedoeling zijn. Ouders veranderen soms van school omdat ze op zoek zijn naar scholen met zorgverbreding.

Mevrouw Annick Laurez : Zorgverbreding tijdelijk verminderen, kan niet : elk kind dat een probleem heeft, hoopt dat het kan geholpen worden, hoe sneller, hoe beter. Vanmiddag is er veel reactie gekomen op de gelijkekansendecreten maar niemand wist echt goed hoe men het dan wel moest aanpakken. Wij zeggen : kijk naar het kind en zijn probleem. Binnen het onderwijs wordt al zolang geprobeerd om de ouders te integreren en naar hun ervaringen te luisteren. Bouw daarop verder : probeer, zowel vanuit de thuissituatie als vanuit de school, te werken aan de problemen van het kind. Pas als men daar gekleurde uren aan koppelt, zitten we op het juiste spoor.

De heer Lieven Verkest : Wij pleiten voor tien procent extra middelen in alle scholen. Daarnaast kunnen er nog extra middelen komen als dat echt nodig is. Op die manier zou een rustige start van het nieuwe schooljaar gegarandeerd zijn.

II. HOORZITTING VAN 3 MEI 2002

1. Uiteenzetting door directies van het basisonderwijs

A. Toelichting door de heer Rony Smet, directeur De Zevensprong

De heer Rony Smet : Ik kan natuurlijk niet spreken in naam van alle directeurs want voor veel scholen heeft het ontwerp van decreet weinig gevolgen, op de mogelijke inschrijving van kinderen met een handicap na. Scholen in stedelijke gebieden zullen de grootste problemen kennen.

Ik ben directeur van de gesubsidieerde vrije basisschool De Zevensprong te Borgerhout. Het is een multi-etnische school met 329 leerlingen. Het totale pakket extra uren in het kader van het onderwijsvoorrrangsbeleid (OVb) en zorgverbreding (ZVB) bedraagt 76 uren en 29 uren voor de neveninstromers. We zijn niet zeker of we deze 105 uren volgend schooljaar zullen behouden.

De verklaring over de gelijkekansenindicatoren is door onze ouders ingevuld. De school kan echter niet interpreteren wat de gevolgen daarvan zijn op de uren van volgend schooljaar omdat de overheid geen duidelijke criteria afgebakend heeft.

Met 329 leerlingen hebben we onze maximale draagkracht bereikt. De school wordt geconfronteerd met een hele reeks diverse problemen. Wij slagen er desondanks in onze leerlingen een krachtige leeromgeving binnen een multicultureel project aan te bieden. Met moderne werkvormen, leerinhouden en media geven wij onze kinderen optimale kansen. Wij hebben enkele kinderen met een handicap die extra aandacht krijgen, zonder dat wij daarvoor extra middelen krijgen.

Multiculturele of multi-etnische scholen hebben een voorbeeldfunctie en weerspiegelen de samenstelling van de maatschappij. Kinderen groeien er in harmonie op. In onze school en bij onze partners is er geen sprake van racisme, sociale uitsluiting of onverdraagzaamheid. De leerlingen ervaren verschillen als natuurlijk en leren ermee omgaan. Ik spreek uit eigen ervaring : mijn eigen kinderen, nu twintigers, zijn opgegroeid in een multiculturele school en zijn ongevoelig voor discriminerende uitspraken of vooroordelen. Hun neven en nichten uit 'witte' scholen kennen de andere culturen niet en lopen gemakkelijker in die val. Enkele lessen intercultureel onderwijs (ICO) lossen dat niet op. Samen opgroeien, spelen, vrienden maken in een multiculturele school geeft een belangrijke meer-

waarde aan dergelijk onderwijs en de ouders op onze school zijn zich daarvan bewust. Het is hoog tijd om die scholen te beschermen.

Ik heb het geluk aan het hoofd te staan van een gemotiveerd team, dat open staat voor nieuwe werkvormen. Toch eist het moeilijke en veeleisende werk zijn tol. Teamleden hebben te kampen met een hoge werkdruk en presteren te veel uren. Anderen haken af, soms door stress en ziekte of zoeken werk dichterbij huis of in gemakkelijkere scholen. Werken met leerlingen uit sociaaIzwakke of taalarme middens is moeilijk en vraagt veel energie van de leerkrachten, maar ook van mij.

Als directeur heb ik specifieke taken, onder meer het opstarten van projecten. Het project tegen spijbelen is geslaagd, maar toch wordt de school financieel gestraft omdat vier leerlingen volgens de letter van de wet onwettig afwezig waren. Het betrof kinderen uit een gezin, dat tijdens verplichte schooldagen naar Marokko was voor de begrafenis van de grootvader. Voorts ging het over één anderstalig kind dat met een verklaring van de ouders wegens ziekte thuis was, maar geen doktersattest kon voorleggen omdat het gezin geen dokter kan betalen.

Er werd me gevraagd een mening te geven over het ontwerp van decreet. Niemand is tegen optimale kansen voor kinderen. Ik vraag me af of dit ontwerp voldoende kansen kan garanderen voor de kleuters en leerlingen van mijn school. Elk kind heeft uiteraard recht op onderwijs en ouders hebben recht op een vrije schoolkeuze. Onze huidige ouders, kinderen en teamleden hebben echter ook recht op hun ideale school : een multiculturele school.

Als dit ontwerp wordt toegepast, zijn multiculturele scholen gedoemd concentratiescholen te worden. Niet dat een concentratieschool geen goede school is, maar het is niet de keuze van onze ouders, of het schoolteam. Bij het begin van dit schooljaar stonden 172 allochtone gezinnen met kinderen in concentratiescholen in de omgeving op onze wachtlijst. Als het nieuwe ontwerp van decreet ons verplicht iedereen in te schrijven, wordt het wankel evenwicht in onze schoolbevolking verstoord en verdwijnt ons multicultureel project.

Een groot deel van de ouders uit een sociaal hoger milieu, maar ook allochtone ouders, zullen hun kinderen overbrengen naar scholen buiten de stadsmuren. Een verplaatsing met de auto is voor hen geen probleem. In andere wijken had dat reeds een leegloop tot gevolg. Reeds 11 vestigingsplaatsen

van het katholieke basisonderwijs zijn in de laatste 15 jaar om die redenen gesloten. Probleemwijken hebben geen scholen meer.

Multiculturele scholen moeten beschermd worden om het aantal concentratiescholen niet te verhogen. Dat was toch één van de doelstellingen van de non-discriminatieovereenkomst. De overheid bleef, wat dat betreft, steeds in gebreke, maar ook de toekomst wordt nu gehypothekeerd.

In theorie wordt voor de multiculturele scholen in een nuancering van het recht op inschrijving voorzien. Weigeren of doorverwijzen is emotioneel en psychisch zeer belastend voor directeurs, maar is noodzakelijk voor de leefbaarheid van de school. De voorgestelde regeling zal praktische problemen tot gevolg hebben op gebied van naleving en uitvoering, vooral door de overhaast geplande invoering. De mogelijkheid tot doorverwijzing van leerlingen voor multiculturele scholen heeft weinig of geen waarde. Het zou beter zijn scholen met een welbepaalde samenstelling en een degelijke werking te beschermen door hen de kans te geven leerlingen te weigeren.

Ik stel de werkbaarheid van dit ontwerp van decreet in vraag. Nu reeds hebben ouders van de omliggende scholen weet van het recht op inschrijving en bieden zich aan. Bij ongelimiteerd inschrijven zal de draagkracht van het team overschreden worden. De school moet dan werken met de door de sanctie van de verificateur afgeroomde werkingsmiddelen en lestijden voor een grotere schoolbevolking. De werkingsmiddelen worden immers bepaald op basis van de telling op de eerste schooldag van februari.

Als we doorverwijzen om het multiculturele project te beschermen, moeten de doorverwezen leerlingen ingeschreven worden gedurende de doorverwijzingsprocedure. Werd aan de emotionele gevolgen voor het kind dat na deze periode de school toch moet verlaten gedacht? Na één maand heeft het kind zich de schoolcultuur eigen gemaakt en moet het elders herbeginnen. Is dat het waarborgen van optimale kansen? Er zijn ook financiële consequenties aan verbonden. De school moet gedurende die periode immers ook leermiddelen en sociaal-emotioneel comfort aanbieden aan het kind en dus gebruik maken van de werkingsmiddelen.

Het weigeren of doorverwijzen van de leerlingen moet binnen de twee kalenderdagen aangetekend gemotiveerd worden. De meeste scholen worden daardoor niet belast. Naast het extra werk met de begeleiding van de ouders, draaien de scholen in

probleemgebieden op voor de administratieve afwikkeling en de kosten. Dat is financieel niet haalbaar, maar vooral brengt het extra werk mee. Ik heb enkel 14 uur per week administratief personeel ter beschikking.

Ik stel me ook vragen bij de werking van de lokale overlegplatforms (LOP). Voor het grondgebied Antwerpen bekomt men immers een log orgaan. De oprichting en het uitvoeren van voorbereidende taken voor volgend schooljaar vergen meer tijd dan ons nog rest. Het is te vroeg om het ontwerp integraal in werking te stellen. Het bieden van optimale onderwijskansen is te belangrijk. Het LOP moet voldoende tijd krijgen om in te lopen en het recht op inschrijving grondig voor te bereiden.

Om in aanmerking te komen voor de middelen van het ondersteuningsaanbod, moesten de scholen vóór 1 april de resultaten van de verklaringen op eer doorsturen. Deze verklaringen riepen heel wat vragen op bij de ouders, maar ook bij de school. Sommige ouders vulden geen verklaring in. Het was dan ook geen verplichting voor hen, maar wel noodzakelijk om extra steun te krijgen voor de school. Niemand weet welke waarde gehecht wordt aan de indicatoren. Een school met de populatie van De Zevensprong heeft behoefte aan extra middelen van het ondersteuningsaanbod. De bestaande middelen herverdelen en garanderen dat elke school een minimumpakket krijgt, houdt het risico in dat de middelen van de scholen met de hoogste noden verminderen. Om alle leerlingen optimale onderwijskansen te bieden, hebben wij dat geld nodig.

Continuïteit is een voorwaarde om kinderen de beste kansen te geven. Zorgvuldig leiding geven aan een school behelst planning.

De uitwerking van volgend schooljaar moest reeds volop aan de gang zijn, maar wordt nu vertraagd door het ontbreken van zekerheden voor veel betrokken partijen. Dit decreet is niet uitvoerbaar.

Er moet een globale visie worden uitgewerkt over gelijke kansen.

Multiculturele scholen moeten worden beschermd om meer concentratiescholen te vermijden.

Het inschrijvingsrecht en de vestigingsplaats van de keuze van de ouders vormen geen garantie voor gelijke kansen.

De scholen moeten de kans krijgen om hun eigen pedagogisch project te ontwikkelen binnen de di-

versiteit van leerlingen van verschillende sociale niveaus en levensovertuigingen. Dit is essentieel voor het voortbestaan van onze multiculturele school.

Er moeten meer middelen komen voor het gelijke-kansenbeleid. Niet alle leerlingen en scholen krijgen gelijke onderwijs- en ondersteuningskansen. Onderwijsvoorrang en zorgverbreding komen in het gedrang. Onze kinderen met leermoeilijkheden dreigen daardoor verstoken te blijven van extra middelen.

Schoolteams moeten voldoende middelen en begeleiding krijgen. Het gelijkekansendecreet I dreigt zijn doelstellingen niet waar te maken.

De last mag niet eenzijdig worden afgewenteld op de schoolteams.

Het gelijkekansendecreet voor onderwijs is te belangrijk om overhaast te werk te gaan.

B. Toelichting door mevrouw Ann Van Quaethem, schoolhoofd Vlaamse Onafhankelijke Methodeschool (VLOM)

Mevrouw Ann Van Quaethem : Methodeschool De Buurt werd dertig jaar geleden opgericht als schoolopbouwwerkorganisatie. Pas in 1976 werd, niettegenstaande de toenmalige scholenstop, de school zelf opgericht. We werden door het ministerie van Cultuur gesubsidieerd voor ons pilootproject van schoolopbouwwerk. In 1984 werden we erkend en gesubsidieerd door het departement Onderwijs.

We moesten ons met verschillende andere niet-erkende scholen over de provinciegrenzen heen verenigen om erkend en gesubsidieerd te geraken. Momenteel zijn er 4 verschillende vestigingsplaatsen : “De Weide” in Erpe-Mere, “De Vlindertuin” in Hingene (Bornem), “Freinetschool De Vier Tuinen” in Oudenaarde en “Methodeschool De Buurt” in Gent. De vestigingsplaatsen zijn historisch gezien eigenlijk aparte scholen met een eigen pedagogisch project. De kinderen uit de verschillende scholen behoren bovendien tot een verschillende leerlingenpopulatie. De VLOM behoort tot het vrije niet-confessionele net. We worden gecatalogeerd bij de “methodescholen”.

Het onderwijsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap is sinds de jaren negentig gericht op het wegwerken van de onderwijsachterstand van allochtonen en kansarme autochtonen. Methodeschool De Buurt doet een beroep op deze ondersteuning in

het kader van zorgverbreding en onderwijsvoorrang. De ondersteuning is voor ons zeer belangrijk.

We zijn voorstander van een decreet over gelijke kansen. Gelijke kansen creëren is immers voor Methodeschool De Buurt van meet af aan een belangrijke doelstelling geweest. We zijn echter niet onverdeeld gelukkig met het voorliggende ontwerp van decreet. We hebben met name problemen met het recht op inschrijving en het geïntegreerd ondersteuningsaanbod. Zoals het er nu staat, veroorzaakt het decreet ongewild in onze school net het tegenovergestelde van wat beoogd wordt. Daarom hebben we verschillende brieven gestuurd naar de minister en verschillende parlementsliden. Het probleem dat we willen aankaarten blijft niet beperkt tot onze eigen methodeschool. Ook in andere methodescholen en in traditionele scholen kan het ontwerp van decreet tot problemen leiden.

Van bij de oprichting van De Buurt hebben we vooral aandacht willen besteden aan kansarme kinderen. Daarom werd de school opgericht in een volkswijk. Momenteel telt de vestigingsplaats Methodeschool De Buurt 109 leerlingen. Dat is een absoluut maximum. Het gebouw en de tuin laten niet meer kinderen toe. Bovendien vereist onze pedagogische methode kleinschaligheid. We werken vakoverschrijdend en buurtgericht, we doen aan ervaringsgericht projectonderwijs, we hebben een doorgedreven vorm van ouderparticipatie. Onze manier van werken is in heel grote mate gericht op de leerling en niet enkel op de leerinhoud. De kinderen worden in eerste instantie gerecruteerd binnen de wijk. Alleen als geen 12 kinderen van eenzelfde geboortjaar zich aanmelden kunnen kinderen van aanpalende wijken worden ingeschreven.

Het methode-onderwijs zit de laatste jaren in de lift. Het trekt meer en meer ouders aan die bewust met opvoeding en onderwijs bezig zijn. Deze ouders zijn vaak bereid om grote afstanden af te leggen om hun kind in zo’n school in te schijven. Daardoor krijgen veel methodescholen een elitair karakter. Dat willen we vermijden en daarom verkiezen we kinderen uit de eigen wijk.

Een tweede reden voor deze keuze is dat kinderen steeds meer vervreemden van hun omgeving en dat hun buurt niet als vertrekpunt voor het leren genomen wordt.

Deze fundamentele opties zullen echter in gevaar komen als het onvoorwaardelijk recht op inschrijving wordt ingevoerd. Zo zullen we kinderen uit rijkere wijken moeten inschrijven en zullen de kansarme kinderen uit de eigen wijk uit de boot

vallen. Wie niet in de eerste zes maanden van het jaar geboren is zal niet meer ingeschreven kunnen worden : de norm van 12 kinderen per geboortjaar zal immers in september reeds bereikt worden. Bovendien bestaat het gevaar dat broers en zussen niet langer samen bij ons school zullen kunnen lopen. Het probleem doet zich ook voor in andere methodescholen waar slechts een beperkt aantal leerlingen kan worden ingeschreven.

Het departement Onderwijs had oor voor onze vragen, maar had niet direct een oplossing. De eerste suggestie was dat we de kinderen zouden doorsturen naar de andere vestigingsplaatsen van onze eigen instelling. Dat is echter niet realistisch, want die vestigingsplaatsen liggen op ten minste 25 kilometer van Gent. Vervolgens wijzigde men punt 2 van artikel 3, waardoor scholen ook Nederlandstalige kinderen zouden kunnen doorverwijzen om de vooropgestelde verhoudingen tussen de leerlingengroepen te bewaken. Men beseft blijkbaar niet dat onze doelgroep niet alleen uit allochtonen, maar ook uit autochtone kansarmen bestaat. Voor die groep lost de wijziging van dat artikel dus niets op.

We vragen ons dus af hoe we binnen dit decreet voorrang kunnen geven aan de kinderen van de wijk en hoe we een plaats kunnen voorbehouden aan broertjes en zusjes.

Ik hoop dat ik voldoende heb aangetoond dat ons inschrijvingsbeleid niet gericht is op het doorsturen van kinderen op basis van etnische en sociaal-economische achtergronden. Geen enkele andere methodeschool binnen de Federatie van onafhankelijke en emancipatorische methodescholen bereikt de grens van 10 procent. In Methodeschool De Buurt beantwoordt 47 procent van de kinderen aan minstens één van de vier indicatoren.

Het tweede probleem is het geïntegreerd ondersteuningsaanbod. In het decreet lezen we dat de scholen voor een periode van drie jaar een onderwijsaanbod kunnen krijgen om voor kansarme kinderen ondersteuning en begeleiding te bieden. Op de eerste schooldag van februari zal men dus de kleuters en de kinderen van het basisonderwijs van alle vestigingsplaatsen samentellen.

Het probleem voor De Buurt is dat de school in de toekomst uit de boot kan vallen omdat de drie andere vestigingsplaatsen een heel andere schoolpopulatie hebben, mede omwille van de ligging. In Oudenaarde beantwoordt 2,2 procent van de leerlingen aan één van de vier criteria, in Erpe-Mere 9,4 procent, in Hingene 14 procent. In Gent loopt dat echter op tot 47 procent. Daar heb ik de an-

derstaligen nog niet bijgeteld, omdat dat criterium altijd moet gecombineerd worden met andere indicatoren. In onze vestigingsplaats in Gent zijn er 30 procent anderstaligen. We hebben het hier niet over kinderen die in het Frans of het Engels opgevoed worden. Het zijn kinderen van Turkse, Chileense, Georgische, Kazachstaanse of Marokkaanse komaf. Bovendien leeft 32 procent van de gezinnen van een vervangingsinkomen, heeft 26 procent van de moeders geen getuigenschrift of diploma secundair onderwijs en is 1 procent thuisloos.

Als de gegevens van deze vier zo verschillende vestigingsplaatsen worden samengeteld, dreigt de methodeschool De Buurt daarvan de dupe te worden. De school in haar geheel heeft immers slechts 16,2 procent leerlingen die voldoen aan de indicatoren van het gelijkekansendecreet. Misschien is dat voldoende om dit jaar gunstig gerangschikt te worden, maar het biedt geen waterdichte perspectieven voor de toekomst. De nieuwe regeling lijkt ons niet alleen oneerlijk tegenover de leerkrachten die dag in dag uit met deze doelgroep werken, maar vooral tegenover de kinderen die recht hebben op extra ondersteuning.

Wij vragen ons af of er geen afwijking kan worden toegestaan voor scholen met vestigingsplaatsen die niet in aanpalende gemeenten en soms zelfs niet in dezelfde provincie liggen.

We hopen dat we een bijdrage hebben geleverd aan het vrijwaren van de rechten van de kinderen van de methodeschool De Buurt en aan de opstelling van een rechtvaardig decreet.

C. Vragen en opmerkingen van de leden

De voorzitter : Met deze hoorzitting wilden we een zicht krijgen op de concrete gevolgen van de implementatie van dit ontwerp van decreet. We worden al meteen met de neus op de feiten gedrukt. Ik stel voor dat de commissieleden nu al vragen stellen aan de eerste twee sprekers.

De heer Gilbert Van Baelen : De heer Smet stelt dat de bevraging onduidelijk was. Nochtans bestaan dergelijke bevragingen al een tiental jaar. Hoe zou hij dat optimaliseren ?

Hij zegt ook dat het tijd wordt om multiculturele scholen te beschermen. Dat is indirect één van de doelstellingen van het ontwerp van decreet. Het begrip draagkracht is niet nauwkeurig omschreven en dat is ook moeilijk. Is hij een voorstander van het hanteren van een bovengrens ? Heeft hij zoveel schrik voor het lokaal overleg ?

Mevrouw Van Quaethem vraagt zich af of het niet nuttig zou zijn vestigingsplaatsen die gemeente- of provinciegrenzen overschrijden, los van elkaar te berekenen. Ze zei dat het probleem dat ze aankaartte niet alleen bij De Buurt bestond. Is het hele probleem dan opgelost met haar voorstel? Dit ontwerp van decreet wil dat de school een afspiegeling is van de buurt waarin ze functioneert en dat is precies ook de bedoeling van De Buurt.

De heer Julien Librecht : De heer Smet verwijst naar de nefaste pedagogische consequenties die kunnen optreden bij een tijdelijke opname van kinderen tijdens de weigeringsperiode. Deze opmerking is terecht. Hij verwijst ook naar de planlast en naar de financiële last. Hij zegt dat het beter zou zijn te zorgen voor een globale visie op gelijke kansen, liever dan een onderwijskansendecreet te spreiden in de tijd.

Mevrouw Veerle Heeren : De twee sprekers hadden veel vragen bij het recht op inschrijving, vooral dan in functie van het behoud van de multiculturele school. Het is nochtans de bedoeling van het decreet de multiculturele school te garanderen en niet af te glijden naar een concentratieschool.

Wij hadden al gesuggereerd dat men met een inspanningsverbintenis zou werken en tijdens de Rondetafelconferentie heb ik die suggestie ook gehoord. Zou dat een betere methodiek zijn om het voortbestaan van de multiculturele scholen te garanderen?

De heer Frans Ramon : Wat bedoelt de heer Smet met de opmerking dat er geen continuïteit mogelijk is en dat het resultaat van de bevraging moeilijk te interpreteren valt?

Mevrouw Hilde Claes : De heer Van Baelen vroeg al of de heer Smet een voorstander was van het hanteren van een bovengrens. Ik zou hem willen vragen of hij nog andere suggesties heeft voor de bescherming van multiculturele scholen. Hij zei ook dat de inschrijvingsprocedure te strikt is en niet werkbaar. Heeft hij suggesties voor een betere werkbaarheid?

De heer Rony Smet : Niet de criteria zijn onduidelijk, wel de interpretatie ervan. En omdat we niet weten hoe we de criteria moeten interpreteren, weten we evenmin hoe we de enquête moeten inpassen (in het geheel). Op die manier is het moeilijk om de gevraagde continuïteit te garanderen.

Een bovengrens zal ons toelaten te weigeren omdat doorverwijzen in onze regio zinloos is. Er

zijn immers te veel multiculturele scholen en concentratiescholen in onze regio. De hele doorverwijzingnuancering is een lege doos.

De heer Gilbert Van Baelen : Weigeren is even zinloos want zo stuurt u de kinderen gewoon door naar een andere concentratieschool of multiculturele school. U hebt letterlijk gezegd dat u geen concentratieschool wenst te worden.

De heer Rony Smet : De ouders wensen dat evenmin. Maar op die manier veroordeelt u de multiculturele scholen tot concentratiescholen.

De heer Gilbert Van Baelen : Toch niet. Ik interpreteer alleen maar uw woorden. U zegt dat doorverwijzen niets uithaalt. Ik zeg dat weigeren evenmin een oplossing is.

De heer Rony Smet : En aldus veroordeelt u de multiculturele scholen.

De heer Gilbert Van Baelen : Daarmee ben ik het niet eens.

De heer Rony Smet : Doorverwijzen is zinloos als wij een multiculturele school wensten te blijven. In het slechtste geval blijven de betrokken kinderen één maand. Ze passen zich aan en uiteindelijk moeten ze toch gaan. Doorverwijzen naar een andere school, buiten de ring, is wel zinvol.

Ik ben niet bang een inspanningsverbintenis aan te gaan omdat wij al langer bewijzen dat wij ons inzetten. Multiculturele scholen passen zich aan en bieden hun kinderen alle kansen. Het duidelijkste bewijs vormt het aantal mensen dat hun kinderen bij ons probeert in te schrijven.

Mevrouw Ann Van Quaethem : Wij kunnen aantonen dat we al dertig jaar uitsluitend met kinderen uit de wijk werken. Bovendien valt ongeveer de helft van onze kinderen onder de indicatoren. Precies daarom zou het lokale overlegplatform ons moeten toestaan kinderen van buiten de wijk te weigeren.

Per geboortjaar kan ik maar twaalf kinderen binnenlaten. Dat is weinig en kinderen die op het einde van het jaar geboren zijn, moeten ook nog de kans hebben om zich in te schrijven. Daarom zouden alle ouders op 1 september 2002 de kans moeten hebben hun kinderen die in 2000 zijn geboren in te schrijven. Ik weet dat men een kind pas kan inschrijven als het twee en een half jaar oud is, en daarom stel ik voor ze al vroeger op de lijst te

plaatsen. Zo zullen de ouders weten dat er een plaatsje is voorbehouden voor hun kinderen.

De heer Rony Smet : Ik heb er geen probleem mee dat dit ontwerp van decreet in drie delen wordt gesplitst. Wat wel een probleem is, is dat die drie delen niet samen van kracht zullen worden. Het is te vroeg om met het eerste decreet te starten, zeker nu we weten dat het tweede deel op ons afkomt waarin we eigenlijk teruggaan naar de huidige zorgverbreiding.

Mevrouw Ann Van Quaethem : Mijn school heeft vier vestigingsplaatsen. Drie daarvan hebben nooit recht gehad op onderwijsvoorrang omdat ze geen migranten hebben. Voor zorgverbreiding kwamen ze evenmin in aanmerking omdat ze niet genoeg kinderen hadden die aan de vorige indicatoren voldeden. Ik vermoed dat die drie vestigingsplaatsen zich nooit tegen een splitsing zouden verzetten, omdat de huidige toestand oneerlijk is.

Wij hadden aanvankelijk ook geen recht op zorgverbreiding omdat men de gegevens van de vier vestigingsplaatsen als één geheel beschouwde. Pas toen men besloot de vestigingsplaatsen afzonderlijk te bekijken, maakten wij aanspraak op zorgverbreiding. Wij zijn absoluut niet de enige school die ervoor pleit de vestigingen afzonderlijk te bekijken.

De heer Rony Smet : De inschrijvingsprocedure is niet werkbaar. Binnen de twee dagen moeten we zowel de ouders als het lokale overlegplatform aangetekend op de hoogte stellen van onze beslissing. Voor de meeste scholen is dat geen probleem, alleen bieden zich bij ons liefst 172 gezinnen aan.

Mevrouw Ann Van Quaethem : Wij ontvangen in het begin van het schooljaar ongeveer vijf inschrijvingsaanvragen per week. Ik moet dus nogal wat mensen teleurstellen. Als ik verplicht word die kinderen tijdelijk op te nemen, zal ik ze letterlijk moeten opstapelen.

De heer Rony Smet : Als men met dit ontwerp van decreet ervoor wil zorgen dat de scholen een betere afspiegeling worden van de buurt, dan staat mijn school er heel goed voor. Wij spiegelen de buurt waarin we gevestigd zijn immers absoluut niet af. Hier moet bij dat ik vermeld heb dat er veel meer Belgen van Belgische herkomst in de wijk wonen die naar scholen buiten de ring trekken. Deze doelstelling is onhaalbaar.

D. Toelichting door mevrouw Anne Smeyers, Basis-school De Schans, Heusden-Zolder

Mevrouw Anne Smeyers : Ik hoor hier alleen maar over concentratiescholen, maar ook concentratiescholen zijn goede scholen. Ik maak steeds deze vergelijking : als ik kleurstof in de zee giet, zal die vlug onzichtbaar worden. Maar die kleurstof verdwijnt daarom niet. We kunnen de migrantenkinderen niet negeren. Liefst 98 procent van onze kinderen zijn allochtoon. Het zijn voornamelijk Turkse kinderen. De 363 kinderen zijn verspreid over twee vestigingsplaatsen.

Onze school is wel een afspiegeling van de wijk waarin we gevestigd zijn. In onze wijk wonen hoofdzakelijk kansarme allochtonen. De ouders beheersen het Nederlands niet. Zelfs de ouders van de derde generatie beheersen het Nederlands amper. De kleuters spreken dus evenmin Nederlands. Hun ouders schenken evenmin aandacht aan educatief speelgoed en van een leercultuur is thuis al helemaal geen sprake. De meeste ouders zijn zelf laaggeschoold en werkloos. De opvoedingsvaardigheden van de ouders zijn beperkt. Ten slotte kennen allochtone gezinnen andere waarden en normen.

Bovendien zijn wij voor onze omgeving een Turkschool en alle inspanningen die wij leveren, versterken dat imago. Welke autochtone ouders zijn bereid hun kinderen vanuit hun residentiële wijk naar onze school te sturen om ze multicultureel onderwijs te geven ? Wij hebben geen keuze, ofwel werken wij met 100% allochtonen, ofwel moeten we de school sluiten. Hoeveel kinderen wij van 100% allochtonen ook doorverwijzen, ons aantal blijft stabiel 100%. Tenzij we alle kinderen doorverwijzen en de school sluiten.

Door de huidige OV-werking hebben we in de kleutertuin 39 OV-lestijden, in de lagere school 74. De school kan bovendien beschikken over 37 lestijden in het kader van bewarende maatregelen ter voorkoming van de inrichting van graadsklassen. We zijn het departement Onderwijs echt dankbaar voor deze lestijden, die een aantal positieve gevolgen hebben.

Zo is er in onze school een actieve ouderwerking. Voor de twee vestigingen samen worden jaarlijks 75 ouderbijeenkomsten georganiseerd. Wij zijn blij dat de opvoedingsvaardigheden van de ouders positief evolueren. Kinderen maken hun taken en leren hun lessen. Ouders komen met hun vragen ook naar de school. Ze vragen of ze mogen komen

kijken hoe de juf het doet, om het dan thuis ook te kunnen doen. We hebben dat samen met schoolopbouwwerk kunnen realiseren. Ouders gaan naar de bibliotheek en de spel-ô-theek. Er is aandacht voor taalstimulering. Dit is voor ons een echte invulling van een gelijkekansenbeleid.

De kwaliteit van ons onderwijs is sterk verbeterd. We werken met een leerlingvolgsysteem waarbij de vorderingen van de leerlingen voortdurend worden gemeten. Hiaten in leerprocessen worden vroegtijdig gesignaleerd, en dat niet alleen bij allochtone kinderen, maar ook bij kinderen met dyslexie, dyscalculie of gedragsproblemen. Bij de aanvang van het tweede leerjaar beheerst 90 procent van onze leerlingen een AVI-leesniveaueu 2. Tien jaar geleden was dat nog volledig anders : toen waren we al blij dat sommigen alle letters kenden.

Het onderwijs vormt een diagnostische cyclus. We bepalen de beginsituatie, stellen handelingsplannen op, remediëren en evalueren. Alles volgt mekaar cyclisch op. Ook de taalvaardigheid wordt sterk verbeterd. We maken gebruik van het leerlingvolgsysteem van Steunpunt NT2 in Leuven en zien dat we de landelijke normen halen. Ons onderwijs is dus wel goed, én we werken aan een gelijkekansenbeleid.

Onze school werkt ook aan een inclusief onderwijs. Prof. Ghesquière van de KU Leuven heeft in onze school een onderzoek uitgevoerd naar succesfactoren inzake inclusief onderwijs. Onze school was op dit vlak een van de beste. Wij zijn een van de weinige scholen die effectief differentiëren op maat van het kind. Wij staan zeer sterk op het vlak van preventie en remediëring.

We richten ons daarbij niet alleen op allochtone kinderen. Bij ons volgt een kind met een visuele handicap, dat weldra blind zal zijn, met succes onderwijs. Wij hebben ook een kind met een motorische handicap en hadden een ziek kind, dat dit jaar helaas is gestorven. Maar tot het vijfde leerjaar is het gelukkig geweest en kon het gewoon naar school. Wij proberen te vermijden dat kinderen sowieso in het buitengewoon onderwijs terechtkomen. In ons schoolwerkplan nemen we specifieke maatregelen op om kinderen beter te kunnen opvangen en begeleiden. Is dat geen gelijkekansenbeleid ? Ik ben trots op mijn school.

Wij treden met onze school ook naar buiten. We willen de omgeving laten zien dat wij ook iets te bieden hebben. Jaarlijks voeren we een musical op in het cultureel centrum. Ik heb een uitnodiging bij voor de commissieleden voor de voorstelling van

24 mei. De taalvaardigheid en creativiteit van onze kinderen is daar te bewonderen.

Indien het gelijkekansenbeleid wordt doorgevoerd zoals het nu wordt voorgesteld, zullen wij onze 37 lestijden in het kader van de bewarende maatregelen en misschien ook een aantal uren in het kader van het OV-beleid verliezen. Wij zullen ons dan genoodzaakt zien om vier graadsklassen in te richten. Hoe kunnen we dan nog aandacht besteden aan preventie en remediëring ? Onze zorgverbreding zal als een kaartenhuisje in mekaar stuiken. Is dat een gelijkekansenbeleid ? Wij zullen ook gedoemd zijn om een aantal kinderen door te verwijzen naar het buitengewoon onderwijs. Is dat een gelijkekansenbeleid ? Zonder de extra lestijden zullen we de toekomst van de leerbedreigde kinderen hypothekeken. Is dat een gelijkekansenbeleid ?

Ten slotte ga ik nog even in op de doorverwijzing of weigering van kinderen. Een aantal scholen probeert op een sluike manier van kinderen af te geraken. Ze testen in de derde kleuterklas de taalvaardigheid van de kinderen. Bij een beperkte taalvaardigheid worden ze doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. Het is nochtans niet nodig om een taal perfect te beheersen, om te leren lezen. We kunnen allemaal Frans of Engels lezen, al zullen we het niet allemaal even perfect spreken. Toch worden kinderen doorverwezen.

Kinderen worden ook vaak in brugklassen gestopt. Men gaat er in de derde kleuterklas dus al van uit dat een aantal kinderen twee jaar nodig zal hebben om de leerstof van het eerste leerjaar te verwerken. Zou u dat graag te horen krijgen van uw kind ? Is dat een gelijkekansenbeleid ? Neen, twee begrippen worden hier soms verward : gelijkheid en gelijkwaardigheid. Gelijkwaardigheid wil zeggen dat alle kinderen de kans krijgen hetzelfde te doen. Gelijkheid wil zeggen een gelijke behandeling van alle kinderen, waardoor in de praktijk een ongelijkheid wordt geschapen.

Ik vraag aandacht voor concentratiescholen, voor de doorverwijzingproblematiek en voor de lestijden van de bewarende maatregelen in het kader van het non-discriminatiebeleid.

E. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Gilbert Van Baelen : Ik heb het decreet nagelezen : een concentratieschool kan perfect een concentratieschool blijven als ze daarvoor kiest. Een school wordt niet verplicht leerlingen te weigeren. Als het aantal concentratiekinderen boven de 80 procent komt, krijgt de school daar zelfs een extra ondersteuning voor. Hoe zult u dan die 37

uren verliezen ? Het is net de discussie welke wegingcoëfficiënten in de uitvoeringsbesluiten gehanteerd zullen worden.

Hoe kijkt u naar het begrip ‘inschrijvings- en aanvaardingsplicht’ in een omgeving met een hoge graad van allochtonen ?

Mevrouw Veerle Heeren : Ik heb de school van mevrouw Smeyers bezocht. Concentratiescholen kunnen inderdaad een grote dynamiek teweegbrengen. Mevrouw Smeyers zegt dat de school een weerspiegeling is van de buurt, maar in de buurt zijn ook witte scholen. Geeft zij dan niet de voorkeur aan multiculturele scholen ? Zou dat de integratie van de buurt niet ten goede komen ? Of is zij van mening dat dit een mooie theorie is, die in de praktijk niet valt te realiseren ?

Heeft het recht op inschrijving zin in een concentratieschool ?

De heer Julien Librecht : Welke stelling nemen deze praktijkmensen aan tegenover de pedagogische consequenties van de weigeringsprocedure ? Hoe staan zij tegenover de planlasten en de financiële lasten ?

De heer Dirk De Cock : Mevrouw Smeyers verklaarde dat ze misschien wel leerlingen zou kunnen weigeren, maar dat er in de praktijk geen leerlingen in de plaats zouden komen. In de wijk van haar school is toch niet 98 procent van de inwoners van Turkse of Marokkaanse origine ? Waar haalt ze de zekerheid dat niet meer andere kinderen naar haar school zouden komen ?

De heer Joris Van Hauthem : Het ontwerp van decreet voorziet, rond de aanvaardingsplicht en de eventuele doorverwijzing, in een overlegplatform van de diverse scholen per gemeente. Acht u zo een platform in de praktijk werkbaar ?

De heer Gilbert Van Baelen : Uit het evaluatierapport over het onderwijsvoorrrangsbeleid blijkt dat de meeste leerwinst geboekt wordt in scholen waar maximum 50 tot 60 procent leerlingen zitten die in het normale circuit niet mee kunnen. Kiest u er dan voor in uw concentratieschool die leerwinst niet meer te boeken ?

De heer Frans Ramon : U verklaarde dat u zal geïmagineerd zijn om meer kinderen door te verwijzen naar het buitengewoon onderwijs. Kan u dat toelichten ?

Mevrouw Anne Smeyers : Naast de OV-lestijden hebben we 37 lestijden in het kader van bewarende

maatregelen ter voorkoming van graadklassen. Vijf jaar geleden hebben we een actieplan moeten opstellen, met een aantal items ter bevordering van het spreidings- en toelatingsbeleid. Onze school had projecten rond psychomotoriek en beheersingsleren.

De bedoeling daarvan was om op termijn minder allochtone en meer autochtone kinderen aan te trekken. Vanaf september zouden die 37 lestijden wegvallen. Volgens mevrouw Deloof van het departement Onderwijs zijn er in heel Vlaanderen 3 scholen die op die manier meer dan 30 lestijden verliezen.

Mevrouw Chris Deloof, departement Onderwijs : Dat klopt. Het ging om bewarende maatregelen in het kader van het non-discriminatiebeleid, die nu eindigen. Maar de school van mevrouw Smeyers is een concentratieschool met meer dan 80 procent allochtone kinderen. Die kinderen en de extra concentratiegraad worden voortaan mee in rekening gebracht. Haar school zal in de toekomst dus wellicht nog meer OV-uren krijgen.

Mevrouw Anne Smeyers : We hebben enkel zicht op de uren die we verliezen, nog niet op de uren die we eventueel krijgen.

Hoe zou ik aanvaardingsplicht en recht op inschrijving aanpakken ? Ik zou de inspanningen belonen van de scholen die bereid zijn kansarme of leerbedreigde leerlingen op te nemen, met lestijden. Maar ik geef enkele schrijnende voorbeelden van wat dit teweeg kan brengen.

Het gebeurt dat multiculturele scholen leerlingen weigeren omdat ze op de grens zitten. Die komen dan bij ons terecht. Vervolgens worden de ouders na enkele weken opgebeld met de melding dat er ondertussen toch een plaatsje is vrijgekomen. Vervolgens ontvangen wij dan een attest schoolverandering. Wij vergeten dat we hier met kinderen werken.

Kinderen met luiers worden in andere scholen geweigerd maar bij ons aanvaard. Eens ze zindelijk zijn, vertrekken ze echter uit onze school. Dat kan niet : dat is een koehandel, geen gelijkekansenbeleid.

Is onze concentratieschool een weerspiegeling van de omgeving ? Ja en neen. We zijn gesitueerd tussen drie sociale woonwijken waar vooral allochtone gezinnen wonen. In twee van die wijken wonen alleen Turkse gezinnen. De derde en oudste wijk bevat vooral Poolse en Italiaanse gezinnen. Daar

rekruteren we iets minder leerlingen. De nabijgelegen school is een multiculturele school. Zij heeft 50 procent allochtone kinderen. Tot de andere helft behoren veel leerlingen uit kansarme autochtone gezinnen. De gewone Vlaamse gezinnen wonen niet in de rechtstreekse buurt : zij kunnen niet te voet of met de fiets naar onze scholen komen en gaan zeker niet met het openbaar vervoer komen om in een concentratieschool onderwijs te volgen.

Achttennegentig procent is niet de weerspiegeling van de bevolking van de ganse gemeente. Heusden-Zolder is zeer uitgestrekt. Er zijn residentiële villawijken waar alleen autochtonen wonen die zeker niet kansarm zijn. In het oudere gedeelte wonen daarentegen heel veel kansarmen. De spreiding binnen de gemeente is dus bepalend voor de inplanting en invulling van de schoolpopulatie.

Wij zijn al een aantal jaren bezig met een lokaal overlegplatform. Wij zijn het er over eens dat het spreidingsbeleid in onze gemeente geen haalbare zaak is. Mensen zijn niet bereid hun autochtone kinderen naar een concentratieschool te sturen, mensen die in een concentratieschool zitten zijn niet bereid kilometers ver te rijden om in een witte school terecht te komen. Eerst moet het woonbeleid aangepast, dan pas het schoolbeleid.

Als men strikt tests gaat afnemen, dan kan het zijn dat allochtone kinderen slechter scoren wegens hun beperkte taalvaardigheid. Daardoor worden ze soms onterecht doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. Overigens moeten ook autochtone kinderen met een leerstoornis de kans krijgen het in het gewone onderwijs te halen.

De heer Joris Van Hauthem : Mijn vraag was : acht u een lokaal overlegplatform werkbaar in een gemeente met veel diverse scholen ?

Mevrouw Anne Smeyers : In het begin hadden we onrealistische ideeën over dat overleg. De directies van de verschillende scholen lieten niet in elkaars kaarten kijken. De witte scholen stonden zogenaamd open voor allochtonen, de concentratiescholen stonden zogenaamd open voor het spreidingsbeleid. Nu blijkt dat we eigenlijk tevreden zijn met de manier waarop de scholen zijn samengesteld en dat we in de toekomst meer aandacht willen richten op de begeleiding en opvang van anderstalige nieuwkomers in plaats van op het spreidings- en toelatingsbeleid. De vraag welke kinderen al dan niet mogen afgewezen worden, zal dan vanzelf verdwijnen.

Mevrouw Brigitte Grouwels : Ik bewonder uw inspanningen en enthousiasme. De vraag is echter waar Turkse kinderen uit concentratiescholen terecht komen, als blijkt dat zelfs de derde generatie het Nederlands niet volledig beheerst.

De ambitie moet toch zijn dat ook deze kinderen in het ASO terechtkunnen. Deconcentratie blijkt echter zeer moeilijk. Blijft dat toch nog als ambitie in uw achterhoofd spelen of wil u gewoon een goede concentratieschool zijn ?

Kinderen die het basisonderwijs in het Nederlands gevolgd hebben, worden geacht die taal te beheersen. Moet er op secundair niveau dan niet meer in taalondersteuning voorzien worden ?

Mevrouw Anne Smeyers : Heel wat kinderen, die in multiculturele scholen doorverwezen worden naar het buitengewoon onderwijs, komen zich bij ons al aanbieden. We krijgen daardoor een instroom van meer kinderen die het moeilijk hebben. Men kan concentratiescholen op twee manieren bekijken : als een uitdaging of als een alibi om zich niet al te moe te moeten maken.

Die laatste houding in een aantal scholen kan de evaluatie van het onderwijsvoorrangsbeleid naar beneden halen. Maar wat bij ons kan, moet toch ook in andere concentratiescholen kunnen.

Het taalniveau van de meeste allochtone kinderen als ze uit het secundair onderwijs komen, is nog niet hetzelfde als dat van de autochtone kinderen. Dat mag geen handicap zijn. Goed secundair onderwijs moet de allochtone kinderen ook op een aangepaste manier kunnen begeleiden.

Mevrouw Ann Van Quaethem : Het zou niet realistisch zijn als we kinderen een tijdje moeten opnemen tot we een school gevonden hebben. We werken met leefgroepen, dat zijn drie klassen samen die door twee tot drie mensen begeleid worden. Vooral belangrijk is dat we een bepaalde pedagogische methode hebben die niet gelijklopend is met de meeste andere scholen. Dat is ook de reden waarom we geen instromers nemen. Elk kind begint op 2,5 jaar en doet de hele lagere school uit. Als men vertrekt, is men zijn plaats kwijt want die wordt ingenomen door anderstalige nieuwkomers. De kinderen kunnen niet ingepast worden in een andere pedagogische methode en bovendien zou de werking in de leefgroep zeer ernstig verstoord worden. In het begin van het schooljaar wordt immers zeer sterk gewerkt aan de sociale vorming en de groepsbinding.

De heer Ronny Smet : Dat is ook zo in een multiculturele of concentratieschool. Als men een kind in de school opneemt, heeft het tijd nodig om de cultuur te aanvaarden. Eens het daaraan gewend is, moet het weg. Dat is voor het kind zelf onverantwoord.

Voorts is er de planlast voor het beheer van de administratieve taken die de inschrijvingsprocedure behelst, en de financiële last voor het melden van de weigeringen of de doorverwijzingen naar het LOP.

Wat de werking van het LOP betreft, is het mogelijk dat het in een bepaalde gemeente goed werkt, maar in grote steden is dat veel moeilijker. Het is een argument te meer om te stellen dat het veel te vroeg is. Laat het LOP maar starten met de voorbereide taken en dan kunnen we zien wat we kunnen doen. Als we het nu samen opstarten, gaan we gewoon de mist in.

2. Uiteenzetting door directies van het secundair onderwijs

A. Toelichting door de heer Jos Fraipont en mevrouw Chris Houben, vertrouwensleerkrachten KTA Mol

De heer Jos Fraipont : Mevrouw Houben en ikzelf geven de helft van de tijd les en de andere helft besteden we aan het project Bijzondere Noden, dat in de toekomst gelijke kansen wordt. Het is de bedoeling een zicht te geven op ons veldwerk.

Als bijlage vindt u een overzicht van ons takenpakket. Het is niet mijn bedoeling om dat punt per punt te overlopen. De bundel is opgesteld in samenwerking met het Centrum voor Zorgverbreding in Brasschaat. Bij dat centrum, ingericht door het gemeenschapsonderwijs maar met een netoverschrijdende werking, kunnen scholen terecht voor ondersteuning. Men doet ook aan peerwerking. Samenwerking met dat centrum en het CLB zijn voor ons onontbeerlijk.

Als we op school aankomen, worden we voor het eerste belsein door verschillende leerlingen en leerkrachten benaderd met mogelijke problemen. Ons dagelijks overleg begint met het secretariaat (informatie uitwisselen over afwezigheden, spijbelen, voorvallen met leerlingen, afspraken met ouders enzovoort). Er zijn ook nog vaste overlegmomenten met de directie en het CLB. Onze aanwezigheid op klassenraden is informatief maar ook ondersteunend voor de leerlingen. We zijn ook aanwezig op het coördinatiecomité en op andere

vergaderingen. Contracten en volgfiles opstellen, opvolgen, bespreken en bijsturen behoren ook tot onze taken. We hopen dat er daardoor minder C-attesten zijn. Dat is vorig jaar al aardig gelukt. Leerkrachten bijsturen is ook opgenomen in het takenpakket. Dat is een zeer delicate aangelegenheid. Het vergt een speciale aanpak om leerkrachten erop attent te maken hoe ze onder meer met de meldingskaarten moeten omgaan.

Drugpreventie in nauwe samenwerking met de politie is een ander voorbeeld. Ik merk op dat scholen ervoor terugdeinzen om die samenwerking aan te gaan. We zijn bijvoorbeeld de enige school in Mol die van de diensten van de politie gebruik maken en een drugshond op school laten komen. Ik heb daar mijn bedenkingen bij.

Pesten en antipestcontracten horen ook bij onze taken. Op die manier proberen we het watervalsysteem in te perken. Voorts zijn we bezig met stappenplannen in nauwe samenwerking met het Centrum voor Zorgverbreding in Brasschaat over onder andere afwezigheden, spijbelen, sancties en dergelijke meer.

We hebben tijd tekort. We geven allebei deeltijds les en besteden daarnaast tijd aan het project. We zijn gewoonlijk het laatst op school en vaak ook het eerst.

We hebben vorig jaar het project Interculturele Raad (ICR) opgestart. Als bijlage vindt u de visietekst van deze raad. We zijn geen concentratieschool; we hebben nog geen tien procent allochtone leerlingen. We hebben een leerkracht van Bosnische afkomst en die is een perfecte brugfiguur. Ze begrijpt het best beide culturen en kan zo inspelen op de noden. We gaan ervan uit dat de steeds toenemende onverdraagzaamheid in de maatschappij voornamelijk op onwetendheid berust. Ik vertel niets nieuw als ik de 'ik- en wij-cultuur' aanhaal.

We streven naar een paritaire samenstelling van de ICR, dat wil zeggen met een evenredige vertegenwoordiging van allochtone en autochtone leerlingen, en naar een evenwichtige verdeling tussen beide geslachten en tussen de onderwijsvormen (TSO en BSO). We proberen met gelijke maten te werken.

De doelstellingen moeten nog grotendeels gerealiseerd worden. Die vindt u in de bijlage. De ICR heeft diverse functies: een informatiefunctie, een ombudsfunctie, een receptieve, intermediaire, actief productieve en pro-actieve functie. We hopen deze

op termijn allemaal te realiseren. We zorgen ook voor permanente, periodieke en externe begeleiding in samenwerking met het Centrum voor Zorgverbreding in Brasschaat en het CLB.

Het bemiddelen in conflictsituaties is zeer interessant. Zo kunnen leden van de ICR kalmerend optreden bij conflicten tussen allochtone en autochtone leerlingen. Het komt erop neer dat de leerlingen zelf kunnen ingrijpen op een niveau waar dat voor de leerkracht veel moeilijker is. De ICR houdt zich ook bezig met drempelverlaging voor ouderavonden, bijvoorbeeld door de brief in het Turks op te stellen of door ervoor te zorgen dat er tolken aanwezig zijn. In verband met de Ramadan en het Offerfeest hebben we brieven rondgestuurd in de taal van de leerlingen. We hebben dat gedaan in samenwerking met de integratiedienst van Mol. Daardoor hebben we veel minder problemen gehad met het spijbelen.

De leerlingen vinden het belangrijk dat hun eigenheid wordt gerespecteerd. Zij vragen waarom zij geen Turks of Marokkaans mogen praten. Wij spelen daar op in.

Mevrouw Chris Houben, vertrouwensleerkracht KTA Mol : De leerlingen zelf kunnen elkaar veel makkelijker duidelijk maken wat respect betekent. Wij worden in een dergelijk geval voor racist uitgeschieden, terwijl dat van de leden van de interculturele raad wel wordt aanvaard. Daaruit volgt uiteindelijk respect voor de andere cultuur.

De heer Jos Fraipont : Wij gaan uit van hoffelijkheid. De afspraak is dat men, van zodra er een anderstalige bij een groepje komt, een taal gaat spreken die iedereen verstaat. Wij geven de leerlingen ook verantwoordelijkheid. De leden van de interculturele raad voeren taken uit waardoor ze de leraren ontlasten. Zo volgen zij bijvoorbeeld anderstalige nieuwkomers op. En dat hoeven niet noodzakelijk Turken te zijn, maar bijvoorbeeld ook Walen.

Mijn besluit is dat wij tijd tekortkomen en dat de samenwerking met andere diensten noodzakelijk blijft.

B. Toelichting door de heer Paul Geerts, directeur Maris Stella & Sint Agnes (IMS)

De heer Paul Geerts : Ons instituut is gelegen in het hart van Borgerhout. Wij hebben 555 leerlingen, van wie 98 procent allochtoon is, vooral Marokkaanse meisjes. Wij organiseren opleidingen TSO en BSO binnen de studiegebieden handel, verzorging en kleding. Daarnaast bieden wij ook

onthaalonderwijs aan anderstalige nieuwkomers, wat samen 24 nationaliteiten oplevert. Uit die onderwijsrealiteit komt de volgende stellingname.

Door de expertise, die we opbouwden in die werkelijkheid, zijn sommigen bij ons beter af dan elders. Het leven tussen twee culturen wordt evenwel in toenemende mate een probleem. Vooral bij de meisjes neemt de frustratie toe. Het probleem wordt nog versterkt doordat onze instelling een concentratieschool is. Een peer group context ontbreekt. Vanuit de context van de concentratieschool pleit ik ervoor dat het gelijkekansenbeleid de multiculturaliteit zou beschermen en tegelijk de concentratiescholen met hun grote noden zelf ernstig ondersteunen. Maar beide elementen ontbreken helaas in het ontwerp.

Wat in het ontwerp staat over het inschrijvingsbeleid is duidelijk niet bedoeld voor scholen als de onze. Alsof wij uit raciale motieven leerlingen zouden weigeren. Maar toch baart het ontwerp mij zorgen. De indieners zijn zich blijkbaar niet bewust van de concrete inschrijvingsrealiteit bij allochtone en autochtone kansarmen. De ouders hebben vaak niet de competentie om hun kinderen te begeleiden bij hun studiekeuze. De wispelturigheid rond (her)inschrijvingen, schoolverandering, keuze van richtingen leidt tot wijzigingen die administratief niet opvolgbaar zijn op de wijze die het ontwerp voorschrijft. Het is helemaal niet zeker dat een leerling die ik in juni inschrijf, in september ook effectief in de klas zit. Maar ik heb dan wel zijn rapport. Met sommige werkelijk bestaande overgangen wordt ook helemaal geen rekening gehouden. Dit alles zijn geen faits divers, het speelt zich af op grote schaal. Men kan zich dat niet voorstellen, omdat men zijn eigen achtergrond als norm neemt. Maar niet alle ouders gaan scholen vergelijken, CLB's raadplegen, een rapport correct interpreteren en zich aan de afspraken houden. De hele regeling inzake toelatingsvoorwaarden is ook niet berekend op deze problematische toestand. Zo zijn keuzes voor een deel trendgevoelig. Een hele groep geslaagden uit drie metaal kan plots kiezen voor een overgang vier kantoor. Ik ben diegene die dat allemaal administratief zal moeten opvolgen, dat wil zeggen de brieven schrijven, een logboek aanleggen enzovoort. Het ontwerp van inschrijvingsbeleid is niet aangepast aan de werkelijkheid. Lokale overlegplatforms en commissies inzake leerlingenrechten die niet werken, hebben zeker geen zin.

In een van de laatste wijzigingen in het ontwerp wordt gesteld dat leerlingen die in het bezit zijn van een getuigschrift basisonderwijs, worden be-

schouwd als leerlingen van wie de thuistaal het Nederlands is. Dat maakt doorverwijzingen in het secundair onderwijs voortaan onmogelijk. Men moet dat goed beseffen. De bedoeling van het ontwerp was toch juist de bescherming van multiculturaliteit? In Antwerpen gaat dat enorme problemen met zich meebrengen. Nu al zijn er enorme percentages allochtone leerlingen in aardig wat scholen. Het spreidingsproces loopt in feite al. Het einde van de doorverwijzing zal gegarandeerd het aantal concentratiescholen én de witte vlucht doen toenemen. Ik zie de gevolgen daarvan somber in.

Het huidige ondersteuningsbeleid is lineair. Op basis van het aantal doelgroepleerlingen worden uren toegekend. Dat wordt in het nieuwe ontwerp voortgezet, al trekt men ook extra middelen uit voor scholen met meer dan 80 procent doelgroepleerlingen. Maar op het vlak van omkadering en ondersteunend personeel worden geen bijkomende inspanningen gedaan. Het lineaire model is evenwel niet werkbaar voor scholen met veel doelgroepleerlingen. De gevolgen van hun aanwezigheid voor het schoolbeleid zijn immers niet lineair maar exponentieel, bijvoorbeeld omdat men met kleinere klasgroepen moet werken. Het model is zelfs nadelig voor die scholen, omdat men de drempel heeft verlaagd naar 10 procent en tegelijk de criteria zodanig heeft geformuleerd dat veel meer scholen, ook zonder kansarmoedeconcentratie, in aanmerking komen voor de middelen. Die moeten derhalve over meer scholen verspreid worden, wat de beschikbare middelen uit de gesloten enveloppe verlaagt per doelgroepleerling. De scholen met een hoge concentratie dragen de gevolgen, zeker als men weet dat de beloofde verhogingscoëfficiënt wellicht beperkt blijft tot 1,1. In de tweede en de derde graad worden de problemen nog ernstiger. Tot nu toe hadden wij 37 uur per week ondersteuning voor 312 leerlingen, vanuit twee projecten: onderwijsvoorrangsbeleid tweede graad en scholen met bijzondere noden. Nu blijft alleen het criterium schoolachterstand vanaf twee jaar over. Dat heeft enorme gevolgen. Zeker omdat men niet de werkelijke onderwijsachterstand in rekening brengt, maar alleen de leeftijd. Er zijn nochtans veel leerlingen – bij ons 10 procent – in het secundair onderwijs die geen getuigschrift lager onderwijs hebben. Veel reglementeringen staan allerlei overgangen toe. Toch tellen die leerlingen niet mee voor de extra middelen.

Er is geen enkel zinvol argument om te rechtvaardigen dat criteria van het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs niet meer gelden vanaf de tweede graad. Ik heb nu in de eerste graad negentig procent en in de tweede en derde

graad 80 procent doelgroepleerlingen. Met de nieuwe criteria zal de school voor de hogere graden slechts 30 procent kansarme leerlingen hebben. Dat is onaanvaardbaar. Scholen die enkel in aanmerking kwamen voor het project ASO-TSO dreigen alle middelen te verliezen. Ondertussen heeft men dat ingezien en beperkt men het verlies tot een halftijdse functie. Dat bevestigt alleen maar dat men twijfelt aan de geldigheid van de criteria. Geen enkele school zal de norm van 80 procent in de tweede en derde graad bereiken.

Voor de invulling van de ondersteuning gebruikt men de werkwijze van het project bijzonder noden. Dat wil zeggen dat men halftijdse en voltijdse betrekkingen toekent. Ik wil hiervoor verwijzen naar de aanbevelingen van het HIVA. Ook zij stellen dat uitsluitend werken met specialisten onvoldoende is, maar dat het volledige schoolteam de werking moet ondersteunen. Extra uren en mensen, die vrijgesteld zijn, zijn complementair en vormen de rijkdom van de huidige werking.

Het is onaanvaardbaar dat een ontwerp van decreet over gelijke onderwijskansen de problemen van de scholen met veel kansarme leerlingen niet ernstig neemt. In plaats van te investeren in de generatie van 12 tot 20 jaar zullen de ondersteunende middelen nog dalen. Men weigert een ernstige keuze te maken en sluit de ogen voor de maatschappelijke realiteit. Er is een grote expertise in scholen. Men moet van die knowhow gebruik maken om preventief op te treden. In Antwerpen zijn er heel veel projecten, die veel geld kosten. Met een goede preventie kan men de problemen voorkomen.

Het inschrijvings- en het ondersteuningsbeleid houdt geen rekening met concentratiescholen. Ons instituut heeft op 20 jaar tijd 7 fusies doorgemaakt. Desondanks is er veel idealisme dat zich vertaalt in extra inzet. Dat zal verdwijnen als we geen erkenning en ondersteuning krijgen.

C. Toelichting door de heer Jos Janssen, coördinerend directeur scholengemeenschap

De heer Jos Janssen : De Heide en Sint-Franciscus-college TSO-BSO Heusden-Zolder : Onze scholengemeenschap bestaat uit 9 katholieke secundaire scholen in drie gemeenten. Twee gemeenten hebben een mijnverleden, namelijk Heusden-Zolder en Houthalen-Helchteren. Hechtel-Eksel is een landelijke gemeente. We hebben 4349 leerlingen en ongeveer 600 personeelsleden. Voor het OVB hadden we vorig jaar in de eerste graad 352 doelgroepleerlingen, dat is ongeveer 22 procent en in de

tweede graad 142 kansarme leerlingen, ongeveer 10 procent.

We hadden in totaal 178 OVB-uren. Volgens de bepalingen van het ontwerp zouden we in de eerste graad aan 50 procent doelgroep leerlingen komen. Over de tweede graad kan enkel het departement uitsluitend geven. In drie van onze scholen komen we slechts aan 17 procent, dus geen 25 procent, nochtans hebben verschillende scholen momenteel wel OVB-uren voor de tweede graad. Wij hebben bijna geen niet-Belgen meer, maar ongeveer 24 procent van onze leerlingen zijn van vreemde origine.

Voorts wil ik een aantal concrete bepalingen van het ontwerp bespreken. In het ontwerp staat dat de inschrijving mag geweigerd worden aan een leerling die het vorige of het daaraan voorafgaande schooljaar in die school definitief uitgesloten werd. Sommige secundaire scholen richten alle zes de jaren zelf in. Soms is er een middenschool en een bovenbouw-structuur. Sommige scholen hebben daarenboven verschillende bovenbouwen, bijvoorbeeld TSO-BSO en een handelsschool. Hoewel dat telkens administratief verschillende scholen zijn, kan de leerling zich dus wel degelijk in dezelfde school aanbieden. Men kan een leerling slechts twee schooljaren weigeren. Toch is de relatie vaak grondig en definitief verpest, zodat het voor de leerling waarschijnlijk beter is niet meer naar die school te gaan. We denken dat het beter zou zijn dat de inrichtende macht de inschrijving in één van haar scholen kan weigeren als de leerling definitief werd uitgesloten.

Wat de doorverwijzing betreft, staat in het ontwerp dat leerlingen die in het bezit zijn van het getuigschrift basisonderwijs, worden beschouwd als leerlingen waarvan de thuistaal het Nederlands is. Dat slaat nergens op en vermengt het school- met het privéleven. Zowat alle leerlingen van vreemde origine spreken thuis geen Nederlands. De voornoemde redenering klopt dus niet. Op school dringen wij erop aan dat zij thuis Nederlands spreken. Daarom was het moeilijk om eerlijke antwoorden te krijgen op de vragenlijst, want veel ouders willen niet toegeven dat zij thuis geen Nederlands spreken.

In Heusden-Zolder is er een non-discriminatie-overleg; in Houthalen-Helchteren is dat overleg opgeheven bij het verdwijnen van het gemeenschapsonderwijs; in Hechtel-Eksel is er nooit dergelijk overleg geweest. Door de uitgebreide en ingewikkelde samenstelling kan het LOP niet werken. Voor onze gemeente betekent dat immers dat 40 personen moeten overleggen over het secundair

onderwijs. De bevoegdheden zijn nieuw voor hen en zij willen geen scheidsrechter spelen bij de doorverwijzing. Als de andere scholen van onze scholengemeenschap samen moeten overleggen, zijn er 120 deelnemers.

Uit de gelijkekansenindicatoren van het geïntegreerd ondersteuningsaanbod leiden wij af dat migranten geen problemen meer hebben. Dat klopt niet. In het ontwerp worden twee verschillende definities voor thuistaal gehanteerd. Het feit dat thuistaal volgens de tweede definitie in de simulatie slechts een gewicht van 0,2 krijgt en gecombineerd wordt met andere indicatoren, wijst er volgens ons op dat men de problemen verkeerd inschat. Taalachterstand is en blijft een groot probleem. Dat heeft onder meer te maken met externe factoren: leerlingen die thuis en in hun onmiddellijke omgeving enkel geconfronteerd worden met de Turkse cultuur en die twee maanden naar Turkije op vakantie gaan, enzovoort.

Taalvaardigheidslessen zijn nog steeds nodig. We proberen onze leerlingen uit de middenschoolen te laten doorstromen naar de A-klassen, maar daarvoor hebben we middelen nodig. In één van onze scholen loopt een experiment, waarbij steekkaarten met woorden gebruikt worden in alle lessen. Leerlingen met taalachterstand begrijpen soms examenvragen niet en krijgen dus geen kans om te slagen.

Projectdagen en -weken over multicultureel samenleven zullen bij gebrek aan ondersteuning niet meer plaatsvinden. Het systeem van inhaal- en remediëringlessen voor alle doelgroep leerlingen wordt beperkt. Er is heel wat overleg met de Turkse ouders, onder meer met de Turkse vaderwerkgroep. De schoolinformatie wordt via Schoolopbouwwerk aan de plaatselijke imam bezorgd, die dat meedeelt na het vrijdaggebed.

De vragenlijst voor de ouders leverde weinig problemen op tot de minister commentaar gaf in de media. Vanaf dat moment kregen wij veel opmerkingen. We vernemen trouwens dat deze enquête vreemde resultaten oplevert. Er zijn blijkbaar scholen met meer kansarme dan ingeschreven leerlingen op 1 februari. De vraag over het diploma heeft bij nogal wat moeders de indruk gewekt dat het ging over het laatst behaalde diploma.

Moeders met een diploma hoger onderwijs hebben soms aangeduid dat zij geen diploma secundair onderwijs hebben. Men vroeg ook of Nederlands de thuistaal is. Aan het departement moest echter gemeld worden hoeveel kinderen thuis geen Neder-

lands spreken. De juiste cijfers moesten dus soms berekend worden. De enquête is te snel georganiseerd en ligt gevoelig omdat men vraagt naar het privé-leven van de ouders.

De tweede en derde graad van het secundair onderwijs komen er nog bekaaid af. De criteria liggen te hoog. Onze scholengemeenschap haalt de 25 procent niet en verliest dus 30 uren. In heel Limburg haalt trouwens geen enkele katholieke secundaire school de norm. Zelfs als zij een halftijdse betrekking verliezen, blijven zij achter met niets, want vaak is dat alles wat zij hebben.

Er zit trouwens een grote onrechtvaardigheid in dit systeem. Scholen met een middenschool-bovenbouwstructuur worden bevoordeeld, want ze hebben meer neveninstromen dan zesjarige scholen. Het criterium is zelfs pervers, omdat het zal leiden tot meer B-attesten in de middenscholen en ASO-scholen. Deze leerlingen brengen immers meer op.

Ik was blij verrast dat het ontwerp van decreet vermeldt dat er aandacht moet zijn voor 'Preventie en remediëring van ontwikkelings- en leerachterstanden en socio-emotionele ontwikkelingsdoorstroming en oriëntering.' Bij de indicatoren ontbreekt dit echter volledig. In het Sint-Franciscuscollege met 1858 leerlingen is er één fulltime schoolpsycholoog. Er zijn 116 leerlingen met psycho-sociale problemen : 32 met dyslexie, 12 met ADHD, 2 leerlingen zijn autistisch, 27 leerlingen kampen met faalangst, 12 leerlingen hebben eetproblemen en 31 leerlingen ondervinden ernstige psychische problemen als gevolg van onder meer mishandeling en seksueel misbruik. Ik hoop dat deze kinderen niet in de kou zullen blijven staan. Het gaat om problemen van kinderen van alle lagen van de bevolking. Ik heb de indruk dat psychische problemen bij kinderen meer voorkomen dan vroeger.

Al bij al is het duidelijk dat het deel over 'Weigeren en doorverwijzen' nodeloos bureaucratisch is. Het hele stuk moet worden vervangen door 'Een scholengemeenschap mag geen leerlingen weigeren of doorverwijzen. De scholengemeenschap zoekt samen met leerlingen en ouders naar een gepaste studierichting. Gebeurt dit niet, dan kan men bij de commissie inzake leerlingenrechten een klacht indienen.' Een individuele school moet dus leerlingen kunnen blijven weigeren, maar een scholengemeenschap niet. In het decreet betreffende het secundair onderwijs wordt bepaald dat er objectieve criteria voor leerlingenoriëntering moeten worden afgesproken binnen de scholengemeenschap.

Het gaat dus om een bevoegdheid van de scholengemeenschap ; de overheid mag zich er niet mee bemoeien. Er zijn nu eenmaal richtingen waarvoor een specifieke voorkennis vereist is, zoals voor de derde graad mechanica-elektriciteit en voor de richting informaticabeheer ; voor sommige richtingen is een minimale artistieke aanleg vereist, bijvoorbeeld voor KSO muziek ; voor andere richtingen zijn er minimale fysieke en medische vereisten, zoals voor de richting sportwetenschappen. Hieraan mag niet geraakt worden. Het gevaar bestaat dat de adviezen van de delibererende klassenraad in de toekomst nog minder zullen worden opgevolgd. Het heeft geen zin om leerlingen die niet aan de minimumvereisten voldoen een heel jaar lang mee te slepen. Leerlingen moeten succeservaringen krijgen en mogen niet telkens opnieuw worden gedemotiveerd.

Door het ontwerp van decreet aldus aan te passen kan het complexe en niet-werkbare LOP opgeheven worden. Bovendien vervallen zo de ingewikkelde inschrijvingsprocedures.

Het criterium 'andere thuistaal' moet zwaarder doorwegen. De gelijkekansenindicatoren voor de tweede en derde graad moeten dezelfde zijn als voor het lager onderwijs en de eerste graad secundair onderwijs. Daardoor wordt het probleem van de neveninstromers opgelost en wordt de continuïteit gegarandeerd.

Psycho-sociale problemen moeten dringend worden opgenomen bij de indicatoren. De verklaring van eer voor het vaststellen van de indicatoren is geen goede manier van werken. Het invullen van de vragenlijst is niet altijd objectief en de bevraging blijft gênant. Scholen die nu al OVB-uren hebben, mogen die niet verliezen. Overgangsmaatregelen zijn niet voldoende. Deze scholen leveren uitstekend werk. Ze worden grondig geëvalueerd door de inspectie. Het gaat niet om luxe-uren. De uren zijn noodzakelijk voor het pedagogisch project van de school. U mag gerust bij ons komen kijken. Wij sturen geen leerlingen door op basis van ras, godsdienst, geslacht en taal. We zijn gewoon multicultureel.

We hebben het gevoel dat dit ontwerp van decreet nog niet af is. Er zijn te veel complexe en niet-werkbare onderdelen. De excessen moeten aangepakt worden bij de bron. Het helpt daarbij niet om de wetgeving complexer te maken. Scholen willen nu al hun planning voor volgend schooljaar kunnen maken. Daarom lijkt het beter om het decreet nog wat uit te stellen en de gelijkekansenproblematiek volgend jaar in zijn geheel aan te pakken.

Een gelijkekansenbeleid is de enige garantie op een eerlijke en rustige maatschappij, een slecht gelijkekansenbeleid werkt als een boemerang.

Ten slotte nog een voorbeeld van gelijkekansenbeleid in de praktijk. Begin maart meldde schoolopbouwwerk Heusden-Zolder ons dat er vier Macedonische kinderen geweigerd werden voor de ont-haalklassen in Hasselt en Beverlo. Deze kinderen waren analfabeten en werden door onze school op-gevangen. Er werden verschillende lessenroosters voor hen samengesteld en er werd zelfs individuele begeleiding georganiseerd. Als het nieuwe decreet minder uren zou opleveren, zullen deze leerlingen in de toekomst uit de boot vallen in onze school.

D. Vragen en opmerkingen van de leden

De voorzitter : Uit uw betoog blijkt dat er een grote afstand bestaat tussen theorie en praktijk.

Mevrouw Veerle Heeren : Vindt u het ontwerp van decreet overbodig ?

De heer Jos Janssen : Dat klopt. Wel moet er een uitbreiding komen van het OVB naar psycho-so-ciale problemen. In het kader van het OVB wordt nu al een grondige inspectie uitgevoerd. Dat is po-sitief.

De voorzitter : Dat blijkt inderdaad uit de inspec-tieverslagen.

De heer Dirk De Cock : Het criterium van de thuistaal zou moeten worden aangehouden nadat het kind de lagere school heeft doorlopen. Waarom ?

Mevrouw Chris Houben : Ook na de lagere school behoudt het kind dat thuis bijvoorbeeld Turks spreekt, een achterstand tegenover de andere leer-lingen.

De heer Jos Janssen : Als u wil voorkomen dat leerlingen doorverwezen worden op basis van hun thuistaal, vermeld dat dan gewoon uitdrukkelijk in het decreet.

De heer Frans Ramon : De projectmatige aanpak leidt tot een gebrek aan continuïteit. We willen daarom een structurele ondersteuning tot stand brengen. Ik begrijp de kritiek dan ook niet goed.

De heer Jos Janssen : De middelen zullen worden toegekend voor een periode van drie jaar, maar ook de OVB-projecten konden over verschillende jaren gespreid worden. Voor ons verandert er dus

niets. De planlast die daarmee samenhangt, mag echter niet onderschat worden. Dat vraagt meer dan het opstellen van enkele remediërings- en in-haallessen.

De voorzitter : Ik bedank de heer Janssen voor zijn inbreng. Het was een goede illustratie van de con-crete gevolgen van het ontwerp van gelijkekansen-decreet.

3. Schoolopbouwwerk : toelichting door mevrouw Katrijn Kelchtermans, schoolopbouwwerk Heusden-Zolder

Mevrouw Katrijn Kelchtermans : Ik ben blij dat ik als schoolopbouwwerkster een reflectie kan geven bij het ontwerp van decreet. Daarbij zal ik putten uit mijn ervaringen in Heusden-Zolder.

Mevrouw Smeyers heeft de situatie in Heusden-Zolder al kort geschetst. Het is een gemeente met een grote populatie allochtone leerlingen. Autoch-tone en allochtone kansarmen zijn er in een aantal wijken en dus ook in een aantal scholen geconcen-treerd.

In mijn verhaal zal ik altijd proberen de belangen van de kansarme leerlingen als vertrekpunt te han-teren. Ik hoop dat al wie meewerkt aan het tot stand komen van dit decreet ook de belangen van deze doelgroep in het oog zal houden.

Men stapt af van de projectmatige manier van wer-ken en zo wordt een continue en structurele aan-pak mogelijk. Het onderwijsbeleid dat zich expli-ciet richt op de maatschappelijk kwetsbare leerlin-gen wordt nu decretaal verankerd en dat is positief.

Nu wil ik het ontwerp van decreet stapsgewijs be-spreken. Het is positief dat men vertrekt van een recht op inschrijving. Ook het feit dat weigeren en doorverwijzen aan meer regels gebonden is en daardoor beter controleerbaar wordt, is een voor-uitgang.

De mogelijkheid om door te verwijzen en om al-lochtone kinderen te spreiden blijft echter bestaan. Men kan zich nochtans vragen stellen bij gelijk welk criterium dat men daarbij hanteert. Criteria als herkomstland, etniciteit of huidskleur zijn in strijd met de rechten van het kind. Het criterium thuistaal beoogt echter hetzelfde effect en daarom kan men zich afvragen of dat zoveel correcter is. Een verwijzingsbeleid beknot de keuzevrijheid van de ouders en daardoor dreigt het de achterstelling verder in de hand te werken. Dat geldt zeker in een plattelandscontext waar de scholen ver van elkaar

liggen en waar het openbaar vervoer minder uitgebouwd is.

De thuistaal wordt vastgesteld op basis van een verklaring op eer. We kunnen ons voorstellen dat de scholen zich geen moeite zullen sparen om aan ouders uit te leggen dat het in het kader van het ondersteuningsaanbod in het belang van hun kinderen is dat ze de correcte informatie verschaffen.

De koppeling tussen het verwijzingsbeleid en het ondersteuningsaanbod lijkt me echter nefast, want daardoor wordt het ondersteuningsbeleid ondergraven. In hoeverre zullen ouders worden geïnformeerd over de mogelijkheid om hen omwille van dezelfde indicator door te verwijzen? Het wantrouwen van de ouders tegenover dit soort van bevragingen dreigt daardoor zeer groot te worden.

De argumentatie voor de thuistaal als doorverwijzingscriterium is twijfelachtig. Men benadrukt dat het niet beheersen van de onderwijstaal een bijkomende belasting betekent voor de leerkracht die bij de leerlingen een aantal onderwijsdoelen moet bereiken. Het is echter tegenstrijdig dat aan deze indicator zoveel gewicht wordt toegekend voor de doorverwijzing, terwijl hij in het ondersteuningsaanbod bijzonder licht weegt.

Het feit dat er thuis Nederlands gesproken wordt, betekent echter nog niet dat de kinderen geen problemen zullen hebben met de onderwijstaal. Kansarme kinderen krijgen vaak geen rijk taalaanbod en bij hen blijkt de kloof tussen de thuistaal en de onderwijstaal groot.

Het hanteren van de thuistaal als doorverwijzingsgrond is stigmatiserend voor minderheidstalen. Het risico is groot dat ouders zullen proberen te bewijzen dat ze thuis Nederlands spreken. Hierdoor creëert men een situatie waarin de eigen taal nog meer het statuut van minderwaardig meekrijgt. Nochtans is het bewezen dat een rijk taalaanbod voor de ontwikkeling van de kinderen belangrijk is, ongeacht de taal. Wanneer de ouders de druk voelen om met hun kinderen een taal te spreken die ze misschien niet perfect beheersen, dan komt de kwaliteit van het taalaanbod in het gezin in het gedrang.

Overigens kennen we zeer weinig allochtone gezinnen waar de thuistaal ofwel Nederlands ofwel de eigen taal is. De thuistaal is gewoonlijk een mengeling van beide. Vooral wanneer de kinderen ouder worden, wordt er in het gezin steeds meer Nederlands gesproken.

Indien men niet bereid is het verwijzingsbeleid te herzien, dan moet men voldoende garanties inbouwen dat de kenmerken van elk individueel geval bij de bemiddeling in overweging worden genomen. Bij kansarme gezinnen mag men bijvoorbeeld het probleem van de mobiliteit niet onderschatten. Als verwijzing naar een andere school voor de ouders echt niet haalbaar is, dan moet het kind in de school van de keuze kunnen worden ingeschreven.

Het is wel positief dat de scholen aan een aantal voorwaarden moeten voldoen om te kunnen doorverwijzen. Ik kan het alleen toejuichen dat ze een werking met de ouders moeten ontplooiën. In de memorie van toelichting wordt aangegeven dat de bedoeling daarvan tweeledig is. Enerzijds moet men aandacht besteden aan de inzichten van ouders, anderzijds moet men participatie en inspraak bevorderen. Terecht wordt er daarbij verwezen naar wetenschappelijk onderzoek dat het belang van ouderbetrokkenheid beklemtoont.

Het baart ons wel zorgen dat er nergens sprake is van de positieve samenwerking met het SOW. Wanneer de scholen niet actief gestimuleerd worden, bestaat het risico van éénrichtingsverkeer in de relatie tussen ouders en school. De ouders zullen waarschijnlijk wel geïnformeerd worden opdat ze hun kinderen beter zouden kunnen ondersteunen. Participatie en inspraak zijn echter geen eenvoudig te realiseren doelen in de scholen en vooral bij kansarme doelgroepen ligt dit vaak moeilijk. Soms is de communicatie van deze ouders met de school zo direct dat ze weerstand oproepen, zodat men door de communicatiestijl de boodschap niet meer ziet.

Wij vinden het belangrijk dat zowel de ouders als de scholen bij dit proces ondersteund worden en dit niet alleen door de onderwijsbegeleiders en CLB's, maar ook door het schoolopbouwwerk. Dat is immers een bevoorrechte partner omwille van de opgebouwde expertise en de goede contacten met de doelgroep.

Uit een bevraging is trouwens gebleken dat ook de scholen vragende partij zijn voor een verdere samenwerking met het schoolopbouwwerk.

Bij de samenstelling van het lokale overlegplatform (LOP) worden ouders, leerlingen en zelforganisaties als belangrijke partners erkend. Er zal dus niet alleen over hen, maar ook met hen gesproken worden en dat is waardevol.

Over het SOW wordt echter niet gepraat. Nochtans kan dat een belangrijke partner zijn in het overleg.

Het heeft de opdracht om samen met de zelforganisaties te denken vanuit de bekommernis voor kwetsbare ouders en daarnaast moet het de ouders informeren over de doelstellingen van het gelijke-kansenbeleid en over de lokale vertaling ervan. In het verleden heeft het SOW belangrijke impulsen gegeven aan het overleg, bijvoorbeeld inzake de opvang van anderstalige nieuwkomers.

Bovendien is vroeger reeds gebleken dat ouders bij probleemsituaties precies bij het SOW aankloppen. Doordat er in het voorontwerp nergens melding wordt gemaakt van het SOW ontstaat de indruk dat er weinig erkenning is voor een methodiek die met beperkte en tijdelijke middelen (111 voltijdse krachten voor 90 percent gefinancierd met SIF-middelen), toch al goede resultaten geboekt heeft. Het doet ook vragen rijzen over de politieke bereidheid om garanties te voorzien om het SOW te continueren na afloop van het SIF. Is dit niet in tegenstrijd met het feit dat het effect van ouderbetrokkenheid op schoolsucces bewezen is ?

Het LOP biedt ongetwijfeld kansen om een lokaal onderwijsbeleid gestalte te geven. Vanuit een omgevingsanalyse kunnen prioriteiten bepaald worden. Daarbij kan elke partner een geëigende rol spelen. Dat kan onder meer resulteren in een meer gerichte werking van het SOW in en bepaalde wijk of in een samenwerking tussen scholen.

Het LOP geeft inderdaad de mogelijkheid om netoverschrijdend te gaan samenwerken en om overkoepelende initiatieven uit te werken die elke school in een eigen aanbod kan omzetten. Aan witte scholen kunnen er stimulansen worden gegeven voor meer interculturalisatie. Op die manier kan het LOP zeker een positieve weerslag hebben.

Voor het geïntegreerde ondersteuningsaanbod voor basisonderwijs en eerste graad secundair onderwijs lijkt het me belangrijk dat de indicatoren voor het ondersteuningsaanbod worden losgekoppeld van de doorverwijzing. Het hanteren van de thuistaal als criterium voor doorverwijzing is stigmatiserend voor ouders die thuis weinig of geen Nederlands spreken.

Ik verwacht dan ook dat ouders in de toekomst nog veel voorzichtiger zullen zijn met hun verklaringen over de thuistaal, wat nefast is voor het ondersteuningsaanbod.

Waarschijnlijk zal men met de vooropgestelde indicatoren een gepast ondersteuningsaanbod kunnen bieden voor de autochtone doelgroep. Voor de allochtone doelgroep rijst er echter een probleem.

Thuistaal is de enige indicator die verwijst naar het allochtoon-zijn, maar die indicator speelt alleen een rol in combinatie met een andere indicator. Nochtans bestaan er allerlei mechanismen waardoor allochtone kinderen minder kansen hebben in het onderwijs. Vooringenomenheid op basis van de naam of van het uiterlijk speelt vaak onbewust een rol. Ook culturele aspecten zijn van tel. Indien deze kinderen voor het ondersteuningsaanbod uit de boot vallen, bestaat het risico dat de allochtone groep met de klassieke kansarmoedekenmerken in de toekomst verder zal groeien.

De toekenning van de middelen voor een periode van drie jaar en de mogelijkheid van een vaste benoeming biedt meer garanties voor een continue werking. Het ontwerp houdt duidelijk rekening met de problemen die de scholen signaleerden over het OVB en over ZVB.

Het schoolopbouwwerk hoopt dat de grote vrijheid aan doelstellingen die de scholen hebben, er niet toe zal leiden dat intercultureel onderwijs en de samenwerking tussen school en ouders aan belang inboeten. Beide vergen een grote inspanning en leiden al te vaak tot teleurstellingen.

In de tweede en de derde graad van het secundair onderwijs schenkt men terecht veel aandacht aan een gekwalificeerde uitstroom voor jongeren die vastlopen. Maar blijft preventie niet even belangrijk ? Moeten doorstromingsinitiatieven daarom niet meer gesteund worden ? Zou het daarom niet zinvol zijn om ook met de sociale achtergrond rekening te houden ?

Allochtoon zijn is niet langer een indicator, terwijl allochtone kinderen in het onderwijs nog altijd achtergesteld worden.

Leerlingen doorverwijzen om allochtone kinderen te spreiden, is voor discussie vatbaar. Ongeacht de indicatoren. Het is bovendien onlogisch dat de thuistaal en de last die de leerkrachten ervan ondervinden, wel gelden als grond om door te verwijzen, maar licht doorwegen voor het ondersteuningsaanbod.

Als men toch besluit doorverwijzing te behouden, moet men zeker rekening houden met de mogelijkheden van de gezinnen. Aan kansarme ouders mogen we geen eisen stellen die we evenmin aan doorsnee ouders stellen.

Indien het LOP een denktank moet worden om het lokale onderwijsbeleid netoverschrijdend te maken, heeft het schoolopbouwwerk daar zeker

een plaats in. Nochtans wordt het schoolopbouwwerk niet vermeld in het ontwerp van decreet.

Thuis taal als indicator voor doorverwijzing, moet losgemaakt worden van het ondersteuningsaanbod. Allochtone ouders zullen wantrouwig staan tegenover deze indicator. Het is nochtans belangrijk dat allochtone kinderen een beroep kunnen doen op het ondersteuningsaanbod.

Met de verzuchtingen van de scholen over OVB en ZVB is terdege rekening gehouden. Toch mag hun vrijheid er niet toe leiden dat de samenwerking tussen ouders en scholen aan belang inboet. Bovendien moeten we er steeds voor zorgen dat die samenwerking wederkerig is : ouders moeten gesteund en geïnformeerd worden, maar de scholen moeten hun werking ook afstemmen op de signalen die ze van ouders krijgen. Zowel de scholen als de ouders moeten een beroep kunnen doen op ondersteuning. Dankzij zijn expertise, is het schoolopbouwwerk daarvoor een bevoorrechte partner.

Dat het gelijkekansenbeleid in een ontwerp van decreet wordt gegoten, is positief. Dat men tot een compromis zal moeten komen, is logisch. Maar de beperkte middelen moeten in de eerste plaats de sociaal achtergestelde leerlingen, de eigenlijke doelgroep, ten goede komen. We moeten in de eerste plaats aan het belang van die doelgroep denken.

De verslaggever,

De voorzitter,

Veerle HEEREN

Gilbert VANLEENHOVE
